

Algemeen Ambtsbericht Sierra Leone

juli 2003

Directie Personenverkeer, Migratie en Vreemdelingenzaken
Afdeling Asiel- en Migratiezaken

31 juli 2003

	Inhoudsopgave	Pagina
1	Inleiding	3
2	Landeninformatie	4
2.1	Basisgegevens	4
2.1.1	Geschiedenis	4
2.1.2	Staatsinrichting	6
2.2	Politieke ontwikkelingen	6
2.3	Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie	14
2.4	Sociaal-economische situatie	23
3	Mensenrechten	25
3.1	Verdragen	25
3.2	Toezicht	25
3.3	Naleving en schendingen	26
3.3.1	Vrijheid van meningsuiting	27
3.3.2	Vrijheid van vereniging en vergadering	27
3.3.3	Vrijheid van godsdienst en overtuiging	28
3.3.4	Bewegingsvrijheid	28
3.3.5	Rechtsgang	28
3.3.6	Arrestaties en detenties	29
3.3.7	Mishandeling en foltering	31
3.3.8	Verdwijningen	31
3.3.9	Buitengerechtelijke executies en moorden	32
3.3.10	Doodstraf	32
3.4	Positie van specifieke groepen	32
3.4.1	Vrouwen	32
3.4.2	Etnische groepen en minderheden	33
3.4.3	Ex-rebellen en militairen/dienstplichtigen	33
4	Migratie	34
4.1	Terugkerende vluchtelingen en ontheemden	34
4.2	Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone	36
4.3	Minderjarigen	37
4.4	Activiteiten van internationale organisaties	38
4.5	Beleid andere Europese landen	39
5	Samenvatting	41
6	Literatuurlijst	44
7	Bijlage 1: Standpunt UNHCR	47

1 Inleiding

In dit algemeen ambtsbericht wordt de huidige situatie in Sierra Leone beschreven, voor zover deze van belang is voor de beoordeling van asielverzoeken van personen die afkomstig zijn uit Sierra Leone en voor besluitvorming over de terugkeer van afgewezen Sierra-Leoonse asielzoekers. Dit ambtsbericht is een actualisering van eerdere ambtsberichten over de situatie in Sierra Leone (laatstelijk 8 juli 2002). Het algemeen ambtsbericht beslaat de periode van juli 2002 tot en met juli 2003.

Dit algemeen ambtsbericht is deels gebaseerd op informatie van openbare bronnen. Bij de opstelling is gebruik gemaakt van informatie van verschillende organisaties van de Verenigde Naties, niet-gouvernementele organisaties, vakliteratuur en berichtgeving in de media. Bovendien liggen bevindingen ter plaatse en vertrouwelijke rapportages van de Nederlandse vertegenwoordiging in Abidjan aan dit algemeen ambtsbericht ten grondslag.

In het algemeen ambtsbericht wordt veelvuldig verwezen naar geraadpleegde openbare bronnen. Een overzicht van de geraadpleegde openbare bronnen is opgenomen in de literatuurlijst. Overigens zijn de tekstpassages waarbij wordt verwezen naar openbare bronnen, in veel gevallen ook gebaseerd op informatie die op vertrouwelijke basis is ingewonnen.

Dit algemeen ambtsbericht betreft een tussentijdse aanvulling zodat in het algemeen alleen die onderwerpen zijn opgenomen waar zich veranderingen in de situatie hebben voorgedaan. Indien bepaalde onderwerpen in dit algemeen ambtsbericht niet aan de orde komen is het gestelde in het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van 8 juli 2002 nog steeds van toepassing.

2 Landeninformatie

2.1 Basisgegevens

2.1.1 Geschiedenis¹

De eerste contacten tussen Europa en Sierra Leone dateren van 1462 toen de Portugezen als eerste Europeanen het gebied betraden en het de naam Sierra Leone gaven. Een groep Britse filantropen stichtte in 1787 in het gebied een toevluchtsoord voor bevrijde slaven binnen het Britse Rijk. In 1896 werd Sierra Leone uitgeroepen tot een Brits protectoraat en in 1961 werd Sierra Leone een onafhankelijke staat binnen het Gemenebest. Het land kende sinds de onafhankelijkheid veel economische problemen, politieke onrust en enkele militaire staatsgrepen.

De bron van de instabiliteit lag niet zozeer in etnische rivaliteit, maar eerder in de belangrijkste grondstof van het land: diamanten. Grote delen van de bevolking van Sierra Leone werden buitengesloten bij de verdeling van de rijkdommen van het land. Jongeren hadden weinig vooruitzichten, ze konden zich in leven houden met slecht betaald werk in de diamantmijnen. De opbrengst van hun werk verdween traditioneel grotendeels in de zakken van een deels corrupte en op het buitenland gerichte elite. Ook de politieke elite was deels corrupt en sterk afhankelijk van illegale handel in diamanten.

In 1991 begon in Sierra Leone een burgeroorlog als een opstand van het *Revolutionary United Front* (RUF), toen nog een kleine groep radicale jongeren en diamantgravers, geleid door Foday Sankoh. Sankoh kreeg een training voor de guerrilla in Libië in de tachtiger jaren en nam deel aan de Liberiaanse burgeroorlog als adviseur van factieleider (later president) Charles Taylor. Taylor hielp een invasie van het RUF in Sierra Leone financieren en verleende enige steun vanuit zijn eigen Liberiaanse guerrillatroepen. Hij had hiervoor verschillende motieven. Steun aan het RUF raakte de door Nigeria geleide ECOMOG-vredestroepen² die Freetown als basis gebruikten in hun strijd tegen Liberiaanse rebellen. Maar Taylor was zich ook bewust van de waarde van de diamantvelden in het oosten van Sierra Leone voor de economie van zijn “Groter Liberia”.

¹ Zie het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van 8 juli 2002 voor een uitgebreide beschrijving van de geschiedenis.

² ECOMOG staat voor *Military Observer Group*, de interventiemacht van de *Economic Community of West African States* (ECOWAS).

Foday Sankoh kapitaliseerde de onrust onder jongeren in Sierra Leone. De rebellen beweerden de corrupte diamantsector te willen hervormen, en financierden hun strijd met de opbrengsten van diezelfde diamantsector. Binnen korte tijd werd het optreden van het RUF gekenmerkt door een buitensporige dosis geweld. Tijdens de burgeroorlog vielen onder de burgerbevolking veel slachtoffers. Mensenrechten werden op grote schaal en op brute wijze geschonden. Er was sprake van plunderingen, banditisme en slachtpartijen. Honderdduizenden burgers vluchtten voor het geweld naar de buurlanden Guinee en Liberia en de hoofdstad Freetown. Veel kinderen werden geronseld als kindsoldaat.

In november 1996 werd in Abidjan een vredesakkoord gesloten tussen de regering Kabbah en het RUF. Deze verzoeningspoging liep echter spoedig op niets uit. Inmiddels was de regering in alle stilte begonnen een onofficiële (en onwettige) burgermilitie te vormen, de *Civil Defence Forces* (CDF). Deze bestond voornamelijk uit zogenaamde *Kamajor*-strijders, gerekruteerd uit de zwaar door de oorlog getroffen Mende-gebieden in het zuiden en oosten van het land.

Op 25 mei 1997 greep een groep dissidente militairen die zich de *Armed Forces Revolutionary Council* (AFRC) noemden, onder leiding van majoor Johnny Paul Koroma in een bloedige staatsgreep de macht. De AFRC liet het RUF delen in de macht. President Kabbah vluchtte de grens over. Een gebrek aan effectieve controle over de strijders zorgde voor totale chaos in het land. De militaire interventiemacht ECOMOG, onder leiding van Nigeria, greep in. De hoofdstad Freetown werd in februari 1998 heroverd en president Kabbah kon terugkeren. In de noordelijke helft van het land was sprake van een volledige oorlogssituatie. De rebellen – onder wie het RUF inmiddels de overhand had gekregen, terwijl de AFRC-strijders zich grotendeels in het binnenland hadden teruggetrokken – bleken voortdurend in staat zich te hergroeperen en te herbewapenen. Er kwam in juli 1999 een nieuw vredesakkoord, gesloten in Lomé.

Demobilisatie, ontwapening en rehabilitatie van de strijders vormden de kern van het vredesakkoord. Ter naleving van het vredesakkoord zetten de Verenigde Naties een grote vredesmacht in: UNAMSIL (*United Nations Mission in Sierra Leone*). Het bleef echter onrustig in het land. In 2000 braken er gevechten uit tussen opstandelingen, regeringstroepen en VN-vredeshandhavers. Vooral door Brits militair ingrijpen kon de orde worden hersteld en het vredesproces worden voortgezet. De demobilisatie vanaf mei 2001 van de voormalige strijders (RUF, CDF/*Kamajors*, AFRC/ex-SLA³) verliep boven verwachting. Op 7 januari 2002 werd het ontwapeningsprogramma formeel voltooid en op 18 januari 2002 werd de oorlog beëindigd verklaard. Op 1 maart 2002 hief de president de noodtoestand op. UNAMSIL was toen met de geplande totale sterkte van 17.500 man, in alle

³

SLA staat voor *Sierra Leonean Army*. Het nieuwe Sierra-Leonese leger heet sinds 1 april 2002 de *Republic of Sierra Leone Armed Forces* (RSLAF).

districten van Sierra Leone aanwezig. De overheid boekte voortgang bij de uitbreiding van haar gezag naar gebieden die eerder door RUF werden beheerst. Op 14 mei 2002 werden presidents- en parlementsverkiezingen gehouden. De *Revolutionary United Front Party* (RUF), de politieke partij die door het RUF was gevormd, nam naast andere politieke partijen deel aan de verkiezingen.

In de periode van chaos en burgeroorlog die gedurende een groot deel van de jaren negentig heerste, werden op grote schaal mensenrechten geschonden. Zo was er sprake van willekeurige arrestaties, mutilaties (waaronder het afhakken van handen) en andere vormen van marteling, en buitengerechtigde moorden. De situatie in de gevangenissen werd als levensbedreigend beschouwd. De overheid voerde druk uit op de pers. Geweld tegen vrouwen was wijdverspreid.⁴ Kinderen werden, vaak gedwongen, gerekruteerd voor het leger en voor rebellengroepen. Er was veelvuldig sprake van martelingen, verminkingen en verkrachtingen. Na het einde van de binnenlandse strijd medio 2001 verbeterde de mensenrechtensituatie snel.

2.1.2 Staatsinrichting

Het parlement heeft sinds de verkiezingen van mei 2002 124 zetels: 112 gekozen parlementariërs en 12 zetels voor *paramount chiefs* (traditionele leiders). Bij de verkiezingen van mei 2002 werd ook het kiesstelsel veranderd, namelijk in een districtenstelsel. Aan elk van de veertien districten zijn acht zetels toegewezen.

2.2 Politieke ontwikkelingen

Verkiezingen

De politieke situatie in Sierra Leone lijkt stabiel. De verkiezingen in mei 2002 zijn volgens internationale waarnemers eerlijk en vreedzaam verlopen. President Ahmed Tejan Kabbah (SLPP) werd op 19 mei 2002 als president ingezworen voor een tweede termijn van vijf jaar. Kabbah ontving 70% van de stemmen. De tweede partij in het land, de *All People's Congress* (APC), haalde 22,5% van de stemmen. In het huidige parlementaire systeem heeft de SLPP 83 zetels, de APC 27 en de *Peace and Liberation Party* van de voormalige AFRC-leider Johnny Paul Koroma twee zetels. Het leger stemde grotendeels op Johnny Paul Koroma. De

⁴ Gedurende het gewapende conflict in Sierra Leone van 1991 tot 2001 werden duizenden vrouwen en meisjes slachtoffer van, vaak gewelddadig, seksueel geweld, waaronder individuele en groepsverkrachting en verkrachting met voorwerpen. Veel vrouwen en meisjes werden ontvoerd, waarna ze onderworpen werden aan verkrachting en gedwongen werden werk te verrichten voor de rebellen. Zie: Human Rights Watch, "We'll kill you if you cry"; sexual violence in the Sierra Leone conflict, januari 2003.

RUF(P) slaagde er niet in om een parlamentszetel te veroveren en is geen politieke macht van betekenis.

Tussen oktober 2002 en januari 2003 werden de eerste verkiezingen voor *paramount chiefs* gehouden sinds 1992. In 63 van de 149 *chiefdoms* werden er nieuwe traditionele leiders gekozen, waarmee ook in de meer afgelegen gebieden het burgerlijk gezag is hersteld. Vier van de gekozen *paramount chiefs* zijn vrouw.⁵

De gemeentelijke en districtsverkiezingen die gepland stonden voor november 2003 zijn uitgesteld tot 2004.⁶ Dit geeft de overheid meer tijd om de kiesdistricten te verifiëren en de kiezersregistratie bij te werken. Er wordt nog bezien of het systeem van verkiezingen langs partijlijnen veranderd kan worden in niet-partijgebonden verkiezingen. Hiervoor zou een wijziging van de grondwet nodig zijn.

Herstel van het overheidsgezag

Herstel van het overheidsgezag is één van de speerpunten van de *National Recovery Strategy* van de Sierra-Leonense overheid. Inmiddels heeft de regering van Sierra Leone zijn autoriteit over het gehele land hersteld. Alle delen van het land zijn toegankelijk. De belangrijkste ambtenaren zijn weer aan het werk in de districten. Zij kampen echter nog wel met een gebrek aan kennis en kunde, evenals aan infrastructurele voorzieningen en logistieke middelen.⁷

De *National Recovery Committee*, waarbij donoren, de Verenigde Naties en NGO's betrokken zijn, komt maandelijks bijeen op districtniveau. In de meeste districten zijn *District Recovery Committees* werkzaam.⁸

Ontwapening, demobilisatie en reïntegratie

De ontwapening en de demobilisatie van ex-strijders werden in 2002 onder leiding van de *National Committee for Disarmament, Demobilization and Reintegration* afgerond. Eind 2002 hadden in totaal 56.751 ex-strijders zich geregistreerd voor hulp bij reïntegratie. In juni 2003 wachtten 9.100 ex-strijders nog op deelname aan

⁵ EIU, Sierra Leone Country Report, mei 2003; UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002; UNAMSIL, Progress Report, 26 april 2003; UNICEF, Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003.

⁶ EIU, Sierra Leone Country Report, juni 2003.

⁷ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; UK Foreign and Commonwealth Office, Sierra Leone Country Profile, 16 oktober 2002; UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; UNHCHR, Situation of human rights in Sierra Leone, 25 april 2003; IRIN 31 oktober 2002.

⁸ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

het reïntegratieprogramma.⁹ In het oosten en het zuiden werden de ex-strijders het laatst gedemobiliseerd, met name in de grensgebieden met Liberia. In Kailahun en Pujehun bevinden zich ook de grootste aantallen ex-strijders die nog wachten op reïntegratie.¹⁰ Het gevaar bestaat dat wachtende ex-strijders overgaan tot (gewapende) misdaad. Er zijn ook berichten dat ex-strijders worden gerekruteerd door het Liberiaanse leger en de Liberiaanse gewapende oppositiebeweging LURD.¹¹ De *National Committee for Disarmament, Demobilization and Reintegration* heeft daarom het programma voor reïntegratie in een aantal gevoelige districten opgevoerd, te weten Kailahun, Kono, Bo, Moyamba en Pujehun. Onvoldoende fondsen belemmeren de terugkeer in de samenleving van ex-strijders. Hoewel het programma nog een tekort heeft van drie miljoen dollar, is de verwachting dat het reïntegratieprogramma toch eind 2003 afgesloten kan worden.¹²

Reïntegratie van ex-strijders is een complex en langzaam proces. Er bestaat bij sommige Sierra-Leoners enige weerstand tegen terugkeer in de gemeenschap van ex-strijders en enkele gevallen van wraakneming zijn bekend. Over het algemeen verloopt het proces echter redelijk goed.

Het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden in Sierra Leone

Op 16 januari 2002 tekenden de VN en de Sierra-Leonese regering een overeenkomst inzake de oprichting van het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden in Sierra Leone.¹³ Het Speciale Strafhof heeft een mandaat voor drie jaar om diegenen te berechten die de ‘grootste verantwoordelijkheid’ dragen voor misdaden begaan na 30 november 1996¹⁴ in Sierra Leone. Er zullen naar verwachting tussen de 15 en 25 mensen worden vervolgd. Het Speciale Strafhof kampt echter met financiële problemen. Financiering door donoren geschiedt op vrijwillige basis via een speciaal VN trust fonds.

Hoofdaanklager van het Hof is David Crane, een Amerikaans jurist. De Brit Robin Vincent is benoemd tot griffier. In december 2002 werden de acht rechters ingezworen. Er zijn drie *trial judges* (rechters in eerste aanleg, waarvan twee aangesteld door de VN en één door de regering van Sierra Leone). Verder zijn er

⁹ UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003.

¹⁰ IRIN, 28 maart 2003.

¹¹ UN Security Council, 15th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 15 september 2002; West Africa, 25 november 2002; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

¹² UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003; IRIN, 28 maart 2003.

¹³ De website van het Speciale Strafhof is <http://www.sc-sl.org>

¹⁴ Op 30 november 1996 tekenden de Sierra-Leonese regering en het RUF het vredesakkoord van Abidjan.

vijf *appeals judges* (rechters in hoger beroep, waarvan drie aangesteld door de VN en twee door Sierra Leone). De Britse rechter Geoffrey Robertson is gekozen tot voorzitter van de rechters.

Op 3 maart 2003 zijn door het Speciale Strafhof de eerste zeven verdachten aangeklaagd vanwege oorlogsmisdaden, misdaden tegen de menselijkheid en andere ernstige schendingen van het internationale humanitaire recht. Eind juni 2003 waren in totaal twaalf personen aangeklaagd. De aanklachten betreffen onder andere moord, verkrachting, uitroeiing, terreuracties, onderwerping, plundering en brandstichting, seksuele slavernij, rekrutering van kinderen en aanvallen op UNAMSIL vredestroepen en humanitaire hulpverleners.¹⁵ De aangeklaagden zijn afkomstig van de verschillende strijdende partijen. Schijn van partijdigheid van het Speciale Strafhof wordt hiermee vermeden. Het feit dat zich onder de eerste zeven aangeklaagden hooggeplaatste personen bevinden heeft naast het wekken van vertrouwen ("*nobody is above the law*") ook tot enige zorgen geleid onder de Sierra-Leonense bevolking. De bevolking wenst niet dat de moeizaam verkregen stabiliteit en vrede in het land op het spel worden gezet door mogelijk protest van en geweld door voormalige rebellen en CDF-groepen tegen de opsluiting van hun leiders. Volgens de VN-Veiligheidsraad doen onbevestigde berichten de ronde dat sommige groepen gewelddadige acties voorbereiden om het werk van het Speciale Strafhof te dwarsbomen.¹⁶

De eerste zeven aangeklaagden waren:

Foday Sankoh (voormalig RUF-leider)

Issa Hassan Sesay (voormalig RUF-leider)

Alex Tamba Brima (voormalig onderofficier van de AFRC, één van de leiders van de aanval op Freetown in januari 1999)

Morris Kallon (voormalig RUF-lid met een leidende functie)

Johnny Paul Koroma (voormalig leider van het AFRC, in mei 2002 in het parlement gekozen)

Sam Bockarie (bijnaam "Mosquito", RUF-commandant)

Samuel Hinga Norman (minister van Binnenlandse Zaken, voormalig nationaal coördinator van de CFD)

Van deze zeven zitten er vijf reeds in hechtenis. De gedetineerden zijn ondergebracht in een daarvoor gerenoveerd cellencomplex op het voor de kust gelegen eiland Bonthe. *Pre-trial hearings* (voorgeleiding en eerste verhoren) zijn gaande. Tegen Johnny Paul Koroma en Sam Bockarie zijn internationale arrestatiebevelen uitgevaardigd. Beiden zouden echter sindsdien zijn vermoord (zie hieronder).

¹⁵ De volledige aanklachten zijn te vinden op www.sc-sl.org onder press & public affairs.

¹⁶ UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003.

Johnny Paul Koroma wist in januari 2003 aan arrestatie te ontkomen toen hij werd gezocht wegens een aanval op een militair complex in Wellington. Op 15 juni 2003 meldde het Speciale Strafhof dat zij onbevestigde berichten had ontvangen dat Koroma in juni 2003 in Liberia om het leven zou zijn gekomen; mogelijk door de hand van legercommandanten van de Liberiaanse president Charles Taylor of door de Liberiaanse gewapende oppositiebeweging LURD.¹⁷

Ook Sam Bockarie zou zich in Liberia hebben bevonden en daarnaast ook banden hebben gehad met gewapende oppositiegroepen in Ivoorkust.¹⁸ Bockarie zou door Ivoorkust de grens met Liberia overgejaagd zijn omdat hij betrokken zou zijn bij de moord op Felix Doh.^{19 20} Op 6 mei 2003 meldde de Liberiaanse regering dat Bockarie bij een vuurgevecht met Liberiaanse regeringssoldaten om het leven zou zijn gekomen toen hij met bewapende lijfwachten de grens overstak en illegaal vanuit Ivoorkust Liberia binnenkwam.²¹ De omstandigheden rondom de (veronderstelde) dood van Bockarie blijven echter onduidelijk. Persberichten melden dat bronnen (LURD, en lokale diplomaten) beweren dat Bockarie is doodgeschoten door beveiligingsagenten van de Liberiaanse president Charles Taylor na een hevige ruzie omdat Bockarie mogelijk tegen Taylor zou getuigen.²² Dit wordt ontkend door de Liberiaanse autoriteiten. De Liberiaanse minister van Defensie verklaarde later dat Bockarie door buitenlandse machten ingehuurd zou zijn om het bewind van Taylor omver te werpen.²³ Taylor staat immers onder druk van de internationale gemeenschap om zijn steun aan gewapende rebellen in de regio te staken. Ook de familie van Bockarie (moeder, vrouw, twee kinderen) zou in Liberia zijn vermoord door strijdkrachten van Taylor. Hierover zijn geen details bekend.²⁴ Begin juni werd het lichaam van Bockarie door Liberia overgedragen aan Sierra Leone. Forensisch onderzoek moet de identiteit en doodsoorzaak uitwijzen.²⁵

Na de eerste zeven aangeklaagden werden tot eind juni 2003 vervolgens de volgende personen aangeklaagd.

¹⁷ Zie verder 2.3 militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie – de AFRC.
¹⁸ Amnesty International, First indictments before the Special Court for Sierra Leone, 2 april 2003.
¹⁹ Felix Doh was leider van de *Mouvement Populaire Ivoirien du Grand-Ouest*.
²⁰ IRIN, 9 mei 2003; The Guardian, 29 april 2003; EIU, Sierra Leone Country Report, juni 2003.
²¹ AFP/ANP 6 mei 2003; AFP, 7 mei 2003.
²² AFP, 12 mei 2003; IRIN, 9 mei 2003; BBC News, 12 mei 2003.
²³ AFP, 28 mei 2003; AFP, 1 juni 2003.
²⁴ IRIN, 15 mei 2003; BBC News, 1 juni 2003; IRIN 2 juni 2003.
²⁵ OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; AFP, 1 juni 2003; BBC News, 1 juni 2003; IRIN, 2 juni 2003.

Augustine Gbao, een voormalig RUF-commandant, is de eerste persoon die door het Speciale Strafhof in hechtenis is genomen als verdachte (en niet als aangeklaagde).²⁶ Gbao werd op 16 april 2003 alsnog aangeklaagd.²⁷

Brima “Bazzy” Kamara (voormalig commandant van AFRC/ex-SLA en *West Side Boys*) werd in mei 2003 gearresteerd en door het Speciale Strafhof aangeklaagd.

Moinima Fofana en Allieu Kondewa, beiden CDF/*Kamajors*, werden op 27 mei 2003 gearresteerd en eind juni 2003 aangeklaagd.²⁸

Op 4 juni 2003 maakte het Speciale Strafhof bekend dat ook Charles Taylor, de Liberiaanse president, op 7 maart 2003 is aangeklaagd voor zijn rol bij het oorlogsgeweld in Sierra Leone door de bewapening van de rebellen te financieren in ruil voor diamanten. Een internationaal opsporingsbevel werd uitgevaardigd. Taylor bevond zich op het moment van bekendmaking van de aanklacht in Ghana voor vredesonderhandelingen, maar keerde binnen enkele uren ongestoord terug naar Liberia.²⁹

De Waarheids- en Verzoeningscommissie

Naast het Speciale Strafhof is ook een Waarheids- en Verzoeningscommissie werkzaam, waar plegers van gewelddaden die niet in aanmerking komen voor het Speciale Strafhof, hun misdaden kunnen opbiechten en waar slachtoffers kunnen getuigen. De Waarheids- en Verzoeningscommissie zal een onpartijdig verslag maken van de jaren van burgeroorlog en wil verzoening bevorderen.

De Commissie werd op 5 juli 2002 ingezworen. Daarna volgde een voorbereidende periode. Op 5 oktober 2002 ving de operationele periode van twaalf maanden aan (met een mogelijke verlenging van zes maanden tot april 2004). De Waarheids- en Voorzieningscommissie kende een moeizame start.

In september 2002 dreigde een groep mensen die in de burgeroorlog leden hebben verloren de Waarheids- en Verzoeningscommissie te boycotten. Zij vonden dat aan de reïntegratie van ex-strijders onterecht meer prioriteit werd gegeven dan aan de behoeften van de slachtoffers. De Waarheids- en

²⁶ Amnesty International, First indictments before the Spacial Court for Sierra Leone, 2 april 2003; www.sc-sl.org.

²⁷ www.sc-sl.org.

²⁸ www.sc-sl.org; OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; IRIN, 29 mei 2003; Reuters, 29 mei 2003; AFP, 30 mei 2003; Reuters, 27 juni 2003; IRIN, 27 juni 2003.

²⁹ IRIN 4 juni 2003; Reuters 4 juni 2003.

Verzoeningscommissie heeft aan hen duidelijk gemaakt dat de Commissie geen financiële ondersteuning biedt.³⁰

In oktober en november 2002 lag het werk van de Commissie praktisch stil in afwachting van de komst van de staf van het permanente secretariaat.

Ook was vanaf het begin financiering een probleem.³¹ Het aanvankelijke budget van de Commissie werd in augustus 2002 verlaagd van 10 miljoen dollar naar 6,5 miljoen dollar. Eind 2002 was slechts ruim een derde van dit bedrag door donoren toegezegd. Van de toegezegde 3,7 miljoen is inmiddels 2,2 miljoen ontvangen. Mede gezien de moeizame aanloop willen donoren blijkbaar eerst resultaten zien, om vertrouwen in het functioneren van de Commissie te krijgen, voordat zij besluiten financieel bij te dragen.

De regering heeft meer dan 50 lokale mensen getraind om in de dorpen en vluchtelingenkampen interviews af te nemen. In de voorbereidende fase zijn ruim 8.500 schriftelijke getuigenissen opgenomen.

De Waarheids- en Verzoeningscommissie is op 14 april 2003 begonnen met haar hoorzittingen.³² De zittingen vinden in bijna het gehele land plaats en zullen duren tot 31 juli 2003. Ongeveer 700 Sierra-Leoners zullen tot augustus 2003 voor de Waarheids- en Verzoeningscommissie getuigen over de wreedheden die in het land hebben plaatsgevonden sinds 1991. Volgens de voorzitter van de Commissie, Franklyn B. Kargbo, is het animo onder de bevolking om gehoord te worden overweldigend. Dit in tegenstelling tot de opinie onder het leger, de politie en ex-strijders van de rebellenfacties die uitgaat van de gedachte dat de Waarheids- en Verzoeningscommissie onderdeel is van het Speciale Strafhof. Politieke partijen verlenen actief medewerking aan de Commissie. In de media wordt veel aandacht besteed aan de zittingen. Er vinden live-uitzendingen plaats op radio en televisie. Kwetsbare groepen als kinderen en vrouwen die slachtoffer zijn van seksueel geweld kunnen anoniem en in besloten zittingen getuigen. Getuigen krijgen psychologische steun van diverse in Sierra Leone opererende nationale en internationale hulporganisaties (UNICEF) en NGO's (Caritas, Womens Forum, etc.). Op 15 september 2003 zal een interim-rapport door de commissie worden uitgebracht.

³⁰ IRIN, 6 september 2003; The Guardian, 3 oktober 2003.

³¹ ICG, *Sierra Leone's Truth and Reconciliation Commission, a fresh start?*, 20 december 2002; UNHCHR, *Situation of Human Rights in Sierra Leone*, 26 februari 2003; Human Rights Watch, *World Report Sierra Leone, 2003*; OCHA, *Humanitarian Situation Report*, 30 april 2003.

³² OCHA, *Humanitarian Situation Report*, 30 april 2003; UN Security Council, *16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone*, 24 december 2002; UNHCHR, *Situation of Human Rights in Sierra Leone*, 26 februari 2003; IRIN, 16 april 2003; Trouw, 1 mei 2003.

Corruptie

Corruptie vormt een groot probleem bij de wederopbouw van het land. De Anti-Corruption Commissie (ACC) heeft tot op heden alleen lagere ambtenaren aangepakt. Van verschillende ministers wordt echter gezegd dat zij betrokken zijn bij illegale diamantwinning en –export. De in oktober 2001 op verdenking van illegale diamanthandel gearresteerde minister van Transport en Communicatie, Momoh Pujeh, is vrijgesproken.³³

De leden van de ACC worden aangesteld door de regering. De ACC kan zelf niet beslissen tegen wie vervolging wordt ingesteld. Dat wordt besloten door de procureur-generaal die tegelijkertijd de minister van Justitie is. Donoren zijn bezorgd dat de regering Kabbah de AAC beïnvloedt, en niet de vrije hand geeft om senior SLPP-leden en ministers aan te klagen en voor het gerecht te brengen.³⁴

De internationale diamanthandel

Op 5 december 2002 werd het wereldwijde verbod op directe en indirecte import van ruwe diamanten uit Sierra Leone met zes maanden verlengd door de VN Veiligheidsraad.³⁵ Dit gebeurde met instemming van de Sierra-Leonese autoriteiten. Uitzonderd werden diamanten die met certificaten van oorsprong via de regering van Sierra Leone worden verhandeld.³⁶ In juni 2003 werd uiteindelijk de handel in diamanten uit Sierra Leone weer toegestaan. De Veiligheidsraad is van mening dat de regering voldoende mechanismen heeft ingesteld om de herkomst van diamanten te controleren en ze van certificaten te voorzien.³⁷ Ondanks de positieve stappen gericht op regulering en hervorming van de diamantsector, vindt illegale diamantwinning en –handel echter nog steeds plaats.³⁸

Regionale ontwikkelingen

In de landen rondom Sierra Leone worden diverse conflicten uitgevochten die ook de stabiliteit in Sierra Leone kunnen bedreigen. Tijdens deze conflicten worden door alle strijdende partijen mensenrechten geschonden, slaan mensen op de vlucht binnen het eigen land of naar de buurlanden, en worden kindsoldaten gerekruteerd. Strijders reizen heen en weer over de grenzen, waarbij zich regelmatig incidenten voordoen. Ook wapens vinden ondanks een wapenembargo

³³ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003.

³⁴ EIU, Sierra Leone Country Report september 2002 en juni 2003; ICG, Sierra Leone after election. Politics as usual?, 12 juli 2002; The Guardian, 12 oktober 2002.

³⁵ VN-Veiligheidsraad resolutie 1446.

³⁶ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; IRIN 5 december 2003.

³⁷ UNSC, Press statement on Sierra Leone diamond embargo by Security Council President, 5 juni 2003; Reuters 4 juni 2003; AFP 6 juni 2003.

³⁸ UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003; AFP, 18 mei 2003.

van de Verenigde Naties tegen Liberia hun weg over de grens. Verder blijken politieke leiders rebellenlegers van andere landen te steunen. In 2002 laaide het gewapende conflict in Liberia in alle hevigheid weer op. De voornaamste rebellengroepen zijn LURD en MODEL (*Movement for Democracy in Liberia*). MODEL zou gesteund worden door de overheid van Ivoorkust en LURD door de overheid van Guinee. In juni 2003 zou het merendeel van het land in handen van de rebellenlegers zijn. Hulporganisaties konden in 70% van het land niet meer opereren door oorlogsgeweld en het oprukken van de rebellenlegers. Alleen Monrovia en delen van Nimba County hielden stand. Na het bericht dat het Speciale Strafhof van Sierra Leone Charles Taylor had aangeklaagd, wisten rebellen tot op een paar kilometer van Monrovia te naderen. Dit bracht grote verplaatsingen van burgers teweeg. Vredesbesprekingen in Ghana leidden tot een staakt-het-vuren op 17 juni 2003 dat echter weer geschonden werd. In Ivoorkust vond op 19 september 2002 een mislukte coup poging plaats. Dit bleek echter ook het startsein voor een burgeroorlog. Een staakt-het-vuren werd afgekondigd dat wordt bewaakt door 4.000 Franse troepen en 1.200 ECOWAS vredesstrijdkrachten. Ook in Guinee is de situatie gespannen. Guinee herbergt vele vluchtelingen en is tevens een belangrijke steun voor de LURD.³⁹

2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie

Na de vreedzaam verlopen verkiezingen van mei 2002 en de acceptatie van het resultaat daarvan door alle politieke partijen is de situatie in het land stabiel gebleven, met uitzondering van aanvallen op grensdorpen door gewapende rebellen vanuit Liberia en enkele schermutselingen in diamantrijke gebieden. De opbouw van het overheidsapparaat, inclusief het leger en de politie, een proces dat wordt ondersteund door het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Naties, gaat gestaag door. Ook buiten Freetown is het overheidsgezag hersteld.

Er hebben zich in de verslagperiode geen schermutselingen voorgedaan tussen de voormalige strijdende partijen. Sierra Leone is echter nog niet in staat om zonder UNAMSIL de interne en externe veiligheid te handhaven.

Veel oorzaken van de burgeroorlog blijven nog onopgelost en vormen daarom een gevaar voor de stabiliteit in het land. Er is veel corruptie, hebzucht, ongelijke verdeling van opbrengsten van natuurlijke bronnen, een zwak rechtssysteem en wijdverspreide armoede.

³⁹

OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; Human Rights Watch, The regional crisis and human rights abuses in West Africa, 20 juni 2003.

In deze paragraaf komen de groepen aan bod die van invloed (kunnen) zijn op de veiligheidssituatie in Sierra Leone: UNAMSIL, Britse troepen, het regeringsleger, de politie, *Kamajors*/CDF, RUF, AFRC, het Liberiaanse leger, de LURD en werkloze jongeren.

UNAMSIL

Het mandaat van UNAMSIL⁴⁰ werd zowel in september 2002 als in maart 2003 met telkens zes maanden verlengd.⁴¹ Het huidige mandaat loopt tot en met 30 september 2003. Verlenging wordt onder meer nodig geacht vanwege de instabiele situatie in de regio door de gevechten in Liberia.

Echter, vanwege de goede voortgang van het vredesproces in Sierra Leone wordt thans de VN-vredesmacht UNAMSIL, die met meer dan 17.000 manschappen de grootste VN-operatie in Afrika was, gefaseerd afgebouwd. Het aantal manschappen moet worden teruggebracht tot 5.000 eind 2004. Er is nog geen einddatum voor de volledige terugtrekking van UNAMSIL vastgesteld. Voor de verschillende fases van de uitfasering zijn ijkpunten vastgelegd, onder andere ten aanzien van de capaciteit van leger en politie om de veiligheid te handhaven. Mocht de veiligheidssituatie daartoe aanleiding geven dan kunnen de plannen voor terugtrekking van UNAMSIL herzien worden.

De uitfasering begon in september 2002 na een besluit van de VN Veiligheidsraad. UNAMSIL had zich eind 2002 al teruggetrokken uit de districten Bonthe, Koinadugu en Port Loko. De inzet van UNAMSIL bleef nodig in grensgebieden en diamantwinningsgebieden. In mei 2003 waren nog ongeveer 13.000 VN-militairen in het land. In deze tweede fase van terugtrekking bevinden UNAMSIL troepen zich voornamelijk in het centrale deel van het land, rond de provinciale hoofdsteden, de voornaamste communicatielijnen, de diamantwinningsgebieden en in de grensgebieden met Liberia.⁴²

In juli 2002 vond een incident plaats waarbij UNAMSIL betrokken was. In die maand vond een Sierra-Leoonse zwartemarkthandelaar in Freetown de dood. De media berichtten dat hij vermoedelijk werd vermoord door Nigeriaanse criminelen. In reactie hierop gingen Sierra-Leoonse jongeren de straat op en vernielden en plunderden winkels en bedrijven van Nigeriaanse eigenaren.

⁴⁰ Meer informatie over UNAMSIL is te vinden op www.un.org/dpts/dpko/missios/unamsil.

⁴¹ VN-Veiligheidsraadresoluties 1436 (24 september 2002) en 1470 (28 maart 2003).

⁴² UN Security Council, 15th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 5 september 2002; UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002; UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; IRIN, 8 mei 2003.

UNAMSIL trad op om de orde te herstellen. Tijdens de schermutselingen vielen twee doden. Volgens ooggetuigen zou UNAMSIL te hard hebben opgetreden en verantwoordelijk zijn voor de twee doden. Onderzoek van UNAMSIL wees uit dat er niet in de mensenmenigte was geschoten en dat onduidelijk was hoe de mensen om het leven waren gekomen. De zaak wordt verder onderzocht.⁴³

Britse troepen

De laatste Britse troepen vertrokken in juli 2002 uit Sierra Leone na een twee jaar durende aanwezigheid waarbij zij assisteerden bij de beëindiging van de burgeroorlog. Wel zijn nog Britse militairen aanwezig die trainingen verzorgen voor het Sierra-Leoonse leger en de politie. In mei 2003 bestond de Britse militaire sterkte in Sierra Leone nog uit 120 man van het *International Military Advisory and Training Team*.⁴⁴

De troepenmacht kan wanneer nodig weer uitgebreid worden. Het Verenigd Koninkrijk heeft een meerjarig contract gesloten met de regering van Sierra Leone voor steun. Dit moet de stabiliteit bevorderen. Eind februari 2003 arriveerden ongeveer 300 Britse militairen (Ghurka's) in Freetown om UNAMSIL te assisteren bij het stabiliseren van de verslechterende veiligheidssituatie aan de grens met Liberia in het zuidoosten. Ook assisteerden zij bij de arrestatie van de door het Speciale Strafhof aangeklaagde personen. Inmiddels zijn deze Britse troepen weer uit Sierra Leone terugtrokken.⁴⁵

Het regeringsleger

Het regeringsleger (*Republic of Sierra Leone Armed Forces/RSLAF*) is over het gehele land gestationeerd.⁴⁶ Eenderde van de legermacht is ingezet langs de grens met Liberia. De gezamenlijke inzet van UNAMSIL en het regeringsleger langs de grens is de eerste maanden van 2003 geïntensiveerd.⁴⁷

Voormalig legerofficier Johnny Paul Koroma (AFRC) zou nog veel aanzien genieten bij een aantal soldaten van het leger. Tijdens de verkiezingen in mei 2002

⁴³ UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; IRIN, 26 augustus 2003.

⁴⁴ EIU, Sierra Leone Country Report, september 2002; Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003.

⁴⁵ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; The Guardian, 21 februari 2003; OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report, 30 april 2003.

⁴⁶ ICG, Sierra Leone after election. Politics as usual?, 12 juli 2002; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003.

⁴⁷ AFP, 11 april 2003.

hebben veel soldaten op Koroma en zijn *Peace and Liberation Party* gestemd. Dit zou kunnen duiden op spanningen tussen leger en regering.⁴⁸

Herstructurering en training door het IMATT zorgen ervoor dat de effectiviteit van het leger steeds beter wordt. Gebrek aan communicatieapparatuur en een slechte staat van de transportmiddelen vormen echter nog een belemmering.⁴⁹

Het leger zal de komende vier jaar met 4.000 manschappen teruggebracht worden tot 10.000 man.⁵⁰ Vermindering van de troepen zou mogelijk zijn omdat de burgeroorlog is afgelopen en om middelen vrij te maken voor rehabilitatie van het land. Soldaten zullen gestimuleerd worden het leger te verlaten door hen vertrekpremies en trainingen aan te bieden. De verwachting is echter dat weinig soldaten de voordelen van onder andere kost en inwoning zullen willen opgeven, zeker gezien de hoge werkloosheid in het land. De inkrimping kan daarom een destabiliserende werking hebben.⁵¹

De politie

De *Sierra Leone Police* (SLP) heeft geleidelijk aan in het gehele land de verantwoordelijkheid voor veiligheid en wetshandhaving weer overgenomen.⁵² De politie treedt gedisciplineerd op.

Op basis van een risicoanalyse en behoeftemeting wordt tezamen met UNAMSIL, en verder ondersteund door VN-adviseurs, een plan opgesteld voor de inzet van politie in gebieden waaruit UNAMSIL zich terugtrekt. In het plan worden de aantallen agenten, benodigde infrastructuur en logistiek opgenomen, en de mogelijke inzet van de *Operations Support Division* (de gewapende tak van de politiemacht).⁵³

Het aantal politiebureaus was in maart 2003 163. Dit is vergelijkbaar met het aantal van voor de burgeroorlog. Vooral buiten de hoofdstad Freetown ontbreekt het de politie nog wel aan uitrusting (infrastructuur, voertuigen en

⁴⁸ Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003.

⁴⁹ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

⁵⁰ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; AFP 15 april 2003.

⁵¹ EIU, Sierra Leone Country Report, maart en juni 2003.

⁵² Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; ICG, Sierra Leone after election. Politics as usual?, 12 juli 2002; UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; IRIN 31 oktober 2002.

⁵³ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

communicatieapparatuur) en corruptie is nog slechts ten dele onderdrukt. Ook moeten nog veel barakken en politiebureaus worden opgeknapt.⁵⁴

Veel aandacht gaat uit naar de rekrutering en training van politieagenten. De omvang van het korps moet tussen 2003 en 2005 worden vergroot van de huidige 6.800 naar 9.500 man. De SLP wordt getraind door de Britten en UNAMSIL. De politietrainingsschool heeft nog onvoldoende capaciteit.⁵⁵

De Civil Defence Forces (CDF)/Kamajors

De CDF zijn nog niet volledig ontwapend en ontbonden. Er is sinds de demobilisatie en ontwapening geen voortgang geboekt in de ontbinding van CDF structuren, ondanks dat de regering zich op de *Consultative Group Meeting* in Parijs op 13 en 14 november 2002 eraan gecommitteerd had dat dit voor eind januari 2003 zou gebeuren. Sommige CDF leiders hebben zich uitgesproken voor omvorming van de CDF in een *Territorial Defence Force*. In die gebieden waar veel ex-CDF strijders aanwezig zijn, heerst weerstand tegen de aanwezigheid van leger en politie.⁵⁶

In sommige delen van het land zijn de CDF de eigen militaire structuren aan het herstellen. Zij willen beloond worden voor de diensten die zij hebben geleverd aan de regering.⁵⁷ Volgens CDF bronnen in de zuidelijke provincie zouden de CDF weliswaar ontwapend zijn, maar de commandostructuren en ongeveer 19 bataljons (ongeveer 10.200 man) intact houden. Dit tot het moment dat alle ex-CDF-strijders hun reïntegratiebonus zouden hebben ontvangen.⁵⁸

Binnen de CDF opererende *Kamajors* zijn veelal teruggekeerd naar hun woongebieden. De traditionele structuren van de *Kamajors* zijn over het algemeen nog intact. Zij beschikken nog slechts over hun jachtgeweren, nadat zij hun andere (moderne) wapens hebben ingeleverd.

De vroegere leider van de *Civil Defense Forces*, tevens voormalig onderminister van Defensie en vervolgens minister van Binnenlandse Zaken, Hinga Norman, is door het Speciale Strafhof aangeklaagd en bevindt zich in detentie. Binnen de

⁵⁴ UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 16 februari 2003.

⁵⁵ UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003.

⁵⁶ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

⁵⁷ UNAMSIL, press briefing, 4 april 2003.

⁵⁸ UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002.

CDF zijn stromingen die ongelukkig zijn met deze gang van zaken. Deze stromingen vormen mogelijk een bedreiging voor de stabiliteit van het land.⁵⁹

Het RUF

Het RUF (*Revolutionary United Front*) is geen militaire of politieke macht van betekenis meer.⁶⁰ De leiders van de beweging zijn gedetineerd of vermoord. RUF-leider Foday Sankoh werd aangeklaagd door het Speciale Strafhof. Op 30 juli 2003 is hij in detentie overleden.⁶¹ Hij verkeerde in slechte gezondheid. Ook zijn geestelijke toestand was naar verluidt ernstig verslechterd. Sierra Leone beschikte niet over de juiste medische faciliteiten. Het Speciale Strafhof had daarom de VN-lidstaten om assistentie gevraagd.⁶² Ook Issa Sesay is aangeklaagd door het Speciale Strafhof. Hij bevindt zich in detentie. Sam Bockarie is ook aangeklaagd, maar hij (en naar verluidt ook zijn directe familie) is naar alle waarschijnlijkheid in mei 2003 in Liberia vermoord.⁶³ Foday Sankoh had nog steeds veel aanzien bij zijn volgelingen. De vervolging van de RUF-leiders door het Speciale Strafhof heeft niet geleid tot noemenswaardige onrust in het land.

De RUF-strijders zijn gedemobiliseerd en ontwapend. Een deel van de RUF-hardliners zou echter naar Liberia zijn uitgeweken en zich hebben aangesloten bij de entourage van de Liberiaanse president Taylor en de gewapende Liberiaanse oppositiebeweging LURD. Van daaruit vormen zij nog een zekere bedreiging, ook voor de veiligheid van Sierra Leone.⁶⁴

Ook in Ivoorkust zouden ex-RUF rebellen vechten, met name voor de *Mouvement Populaire du Grand-Ouest* (MPIGO).⁶⁵

De AFRC

In juni 2003 meldde het Speciale Strafhof dat zij onbevestigde berichten had ontvangen dat voormalig legerofficier en voormalig leider van de *Armed Forces Revolutionary Council* (AFRC), Johnny Paul Koroma, in Liberia zou zijn vermoord.⁶⁶ Koroma zou nog veel aanzien genieten bij een aantal soldaten van het

⁵⁹ EIU, Sierra Leone Country Report, juni 2003.

⁶⁰ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

⁶¹ IRIN, 30 juli 2003; Reuters, 30 juli 2003.

⁶² OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Update May 2003, 31 mei 2003; IRIN, 11 juni 2003; Reuters, 11 juni 2003.

⁶³ Zie 2.2 Politieke ontwikkelingen - Het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden in Sierra Leone.

⁶⁴ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003.

⁶⁵ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003.

⁶⁶ Reuters, 15 juni 2003; BBC News, 15 juni 2003; IRIN, 16 juni 2003.

leger. Tijdens de verkiezingen in mei 2002 hebben veel soldaten op Koroma en zijn *Peace and Liberation Party* gestemd.⁶⁷

Johnny Paul Koroma is aangeklaagd door het Speciale Strafhof doch is sinds januari 2003 voortvluchtig (en volgens onbevestigde berichten in juni 2003 om het leven gekomen). Volgens bepaalde bronnen zou Koroma zich sinds zijn vlucht in Sierra Leone bevinden, andere bronnen (waaronder het Speciale Strafhof) waren van mening dat Koroma zich schuilhield in het noorden van Liberia waar hij een pro-Taylor groep van 3.000 man zou leiden, bekend als de *Special Monitoring Group*. De Liberiaanse president Charles Taylor ontkende de bewering van het Speciale Strafhof dat Koroma zich in Liberia bevond.⁶⁸

Johnny Paul Koroma wordt verdacht van betrokkenheid bij een inval op een legeropslagplaats en een poging om het land te destabiliseren. Op 13 januari 2003 vond een inval plaats in een magazijn op een militair complex in Wellington door gewapende personen. In het magazijn bevonden zich mogelijk wapens. De aanval werd afgeslagen en dertien mensen werden gearresteerd, onder wie twee soldaten. Het gerucht dat het zou gaan om een voorbereiding op een militaire coup werd door de autoriteiten tegengesproken.⁶⁹

Onderzoek van de politie bracht aan het licht dat een aantal ex-strijders en soldaten plannen had om het land te destabiliseren. Mogelijkerwijs hielden de plannen verband met de start van de Waarheids- en Verzoeningscommissie en het Speciale Strafhof. Op 18 januari 2003 deed een gezamenlijk politie- en legerteam een inval in onder andere het huis van voormalig AFRC-leider Johnny Paul Koroma omdat er verband zou zijn tussen Koroma, de inval in de opslagplaats en een poging om het land te destabiliseren. Koroma wist te ontkomen. Achttien anderen waaronder soldaten en ex-strijders, werden gearresteerd. Onder hen bevond zich Alex Tamba Brima (voormalig AFRC-onderofficier, die later door het Speciale Strafhof werd aangeklaagd⁷⁰).⁷¹

Het Liberiaanse leger en LURD

Langs de grens tussen Liberia en Sierra Leone was het in de verslagperiode onrustig door gevechten tussen Liberiaanse troepen en de rebellenbeweging

⁶⁷ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003.

⁶⁸ IRIN, 5 en 6 mei 2003; AFP, 1 mei 2003; EIU Sierra Leone Country Report, 2003.

⁶⁹ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; IRIN, 20 januari 2003, The Guardian 20 januari 2003.

⁷⁰ Zie 2.2 Politieke ontwikkelingen - Het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden in Sierra Leone.

⁷¹ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; IRIN, 20 januari 2003, The Guardian 20 januari 2003; UNICEF, Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003.

LURD (*Liberians United for Reconciliation and Democracy*). Beide partijen trokken regelmatig de grens met Sierra Leone over om te plunderen, voorraden te kopen, gevechten te ontvluchten of om mensen te ontvoeren⁷² die gedwongen werden om als dragers te werken.⁷³

In november 2002 was een toename waar te nemen van invallen door gewapende Liberianen op zoek naar voedsel. Op 10 januari 2003 vielen ongeveer zeventig Liberiaanse strijders van de LURD een dorp aan in het district Kailahun in Sierra Leone. Het Sierra-Leoonse leger wist de aanval niet af te slaan en trok zich terug. Ook gedurende de maand februari 2003 vonden meerdere invallen plaats vanuit Liberia door zowel het Liberiaanse leger (*Armed Forces of Liberia/AFL*) als de LURD. Invallen door gewapende Liberianen op zoek naar voedsel bleven voorkomen.⁷⁴

Slechts aan de grens met Liberia hebben zich gedurende de afgelopen tijd enige schermutselingen voorgedaan tussen grensoverschrijdende Liberiaanse troepen en/of milities en het leger van Sierra Leone.

Door het geweld vluchten veel Liberianen naar Sierra Leone.⁷⁵ Sierra-Leoonse autoriteiten en internationale organisaties hebben bij de grens een screeningprocedure gestart om gewapende elementen te scheiden van legitieme vluchtelingen.⁷⁶

In Mapeh (Port Loko district) is door de overheid in oktober 2002 een kamp opgericht waar gevluchte en gearresteerde LURD en AFL-strijders worden opgevangen. In de eerste maanden van 2003 zouden zich daar bijna 400 strijders bevinden, voornamelijk van het Liberiaanse leger.⁷⁷ Het Internationale Rode Kruis

⁷² Op 16 juli 2002 werden in Kailahun district 28 mensen en op 25 juli 2002 werden 18 mensen ontvoerd door gewapende Liberianen, waarschijnlijk LURD-rebellen (IRIN 6 september 2002).

⁷³ Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003; UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; IRIN 29 juli 2002.

⁷⁴ EIU, Sierra Leone Country Report, maart 2003; UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002; UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

⁷⁵ Zie 4.2 Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone.

⁷⁶ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003.

⁷⁷ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; AFP 8 april 2003; AFP 11 april 2003.

heeft toegang tot het kamp. In juni 2003 gaf een groep van 131 militairen van het Liberiaanse leger, tezamen met 200 familieleden, zich over aan de Sierra-Leoonse autoriteiten. De militairen en hun familieleden zijn overgebracht naar Mafana interneringskamp in Magburaka in Centraal Sierra Leone.⁷⁸

In mei 2003 bezocht de VN Hoge Commissaris voor Vluchtelingen een aantal West-Afrikaanse landen. Tijdens het bezoek aan Sierra Leone sprak president Kabbah zijn zorg uit over de Liberiaanse strijders die Sierra Leone binnentrekken. UNHCR erkent deze strijders niet als vluchtelingen⁷⁹ en verwijst hen na screening door naar de Sierra-Leoonse regering.⁸⁰

Honderden voormalige RUF-strijders, *West Side Boys* and CDF-strijders hebben zich aangesloten bij het Liberiaanse leger of bij gewapende oppositiegroepen in Liberia.⁸¹ Sierra-Leoners (ook die zich in vluchtelingenkampen bevinden) treden toe tot verschillende strijdende partijen in Liberia en Ivoorkust omdat er in Sierra Leone weinig mogelijkheden zijn voor werk en onderwijs.⁸² Maar er lijkt geen sprake te zijn van een structureel vertrek van ex-strijders.⁸³

Werkloze jongeren

De grote aantallen werkloze jongeren, waaronder veel ex-strijders, in stedelijke en mijnbouwgebieden kunnen op termijn een gevaar vormen voor de veiligheid en een ondermijning van de staatsautoriteit in het land. Een rol voor de overheid is weggelegd in het bijsturen van verwachtingen van jongeren om een gevoel van buitensluiting te voorkomen.⁸⁴

Sommige jongerengroepen lijken onder politieke patronage te staan. Deze jongeren worden ad hoc door diverse belanghebbenden, waaronder politieke partijen, zakenmensen en ook wel oude *chiefs* die naar hun gebied zijn

⁷⁸ IRIN, 17 juni 2003.

⁷⁹ Artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag uit 1951 sluit een drietal categorieën personen van de toepassing van het Verdrag uit die geacht worden vanwege door hen begane handelingen de bescherming van het verdrag niet te verdienen. Het betreft personen ten aanzien van wie er ernstige redenen zijn om te veronderstellen dat zij (sub a) een misdrijf tegen de vrede, een oorlogsmisdrijf of een misdrijf tegen de menselijkheid hebben begaan, (sub b) een ernstig, niet-politiek misdrijf hebben begaan buiten het land van toevlucht voordat ze tot dit land als vluchteling zijn toegelaten, of (sub c) zich schuldig hebben gemaakt aan handelingen die in strijd zijn met de doelstellingen en beginselen van de VN.

⁸⁰ UNHCH News, 16 mei 2003; IRIN 19 mei 2003.

⁸¹ Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003; UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; Human Rights Watch, The regional crisis and human rights abuses in West Africa, 20 juni 2003.

⁸² USAID, Mano River Countries complex emergency report, 15 mei 2003.

⁸³ IRIN, 28 maart 2003.

⁸⁴ UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003.

teruggekeerd, veelal tegen betaling, ingezet voor activiteiten waaronder deelname aan kleine demonstraties, beveiliging van gebouwen en/of personen, inzet in diamantmijnen etc. In meerderheid zijn de activiteiten meer economisch dan politiek. Bij een continuering van de reeds ingezette verbetering van de economische situatie en rechtsgang in het land zullen deze activiteiten naar verwachting afnemen.

De politie lijkt onwelwillend of niet in staat om de groepen aan te pakken, met name in Koidu en Tongo in het oosten van het land. In sommige mijngebieden negeren deze jeugdgroepen de autoriteit van de staat en begeven zij zich in de illegale diamantwinning en -handel. Zo hield de *Movement of Concerned Kono Youth* (een lokale koepelorganisatie van jongerengroepen) zich op eigen houtje bezig met ordehandhaving en rechtspraak om geschillen te beslechten.⁸⁵

2.4 Sociaal-economische situatie

Het staken van de vijandelikheden heeft grote invloed gehad op de algehele economische en sociale situatie. Het openbare leven is op gang gekomen, lokale markten functioneren en er is een begin gemaakt met de wederopbouw van het land. De bevolking is gematigd optimistisch over de toekomst, is mondig en stelt bij gelegenheid kritische vragen aan de overheid. Maar het zal zelfs bij substantiële investeringen nog jaren duren voordat Sierra Leone zich enigszins uit de armoede opgewerkt kan hebben.⁸⁶ Wederopbouw van maatschappij en economie, met uitgebreide hulp van de internationale gemeenschap, staat voor de komende jaren centraal.

Op de *Consultative Group Meeting on Sierra Leone*, een donoroverleg, in Parijs in november 2002, werd door donoren US\$ 650 miljoen voor de komende vier jaar toegezegd.⁸⁷

In maart 2003 werd in Freetown een overleg gehouden tussen de regering van Sierra Leone en de belangrijkste donoren, het *Development Partnership Committee*. Dit overleg zal regelmatig plaatsvinden.

Met de terugkeer van de meeste vluchtelingen en ontheemden naar hun woonplaatsen is de voedselsituatie in Sierra Leone snel aan het verbeteren, maar

⁸⁵ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

⁸⁶ In het *Human Development Report 2002* van de UNDP, staat Sierra Leone net als voorgaande jaren helemaal onderaan, op de 173e plaats, van de *Human Development Index*.

⁸⁷ EIU, Sierra Leone Country Report, december 2002; UNICEF, Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003.

blijft voorlopig nog precair, vooral voor vrouwen en kinderen. Medio 2003 zijn 135.000 families nog afhankelijk van voedselhulp.⁸⁸

Ook de gezondheidssituatie is aan het verbeteren na het beëindigen van de burgeroorlog. Hulporganisaties hebben weer toegang tot het hele land. De gezondheidssituatie blijft echter zorgwekkend. De water- en sanitatiefaciliteiten zijn in Sierra Leone zeer beperkt en variëren per regio. Een groot deel van de bevolking is aangewezen op water uit beken en/of rivieren. Open velden worden gebruikt voor sanitatie. Hierdoor, maar ook doordat mensen onvoldoende kennis hebben van hygiëne, verspreiden zich dodelijke ziekten. De beschikbaarheid van schoon drinkwater blijkt een belangrijke voorwaarde voor de duurzame terugkeer van ontheemden en vluchtelingen naar hun woonplaatsen.⁸⁹

De Sierra-Leonense burgeroorlog heeft een zware tol geëist onder vrouwen en kinderen. Veel kinderen hebben geen ouders meer of zijn van hen gescheiden geraakt. Vaak zijn zij fysiek en psychisch beschadigd door herhaalde verplaatsingen, blootstelling aan traumatische gebeurtenissen (verlies van familieleden, ontvoering, gedwongen rekrutering ten behoeve van strijdkrachten). Vrouwen en meisjes zijn veelal slachtoffer geworden van seksueel misbruik. Schending van de rechten van vrouwen en kinderen duurt voort. Veel vrouwen hebben hun man verloren en moeten alleen zorgdragen voor de kinderen, waarbij hun rechtspositie ten aanzien van onder andere het bezit van land vaak zwak is.⁹⁰

In Sierra Leone gaat inmiddels 59% van de kinderen in de basisschoolleeftijd naar school⁹¹; 70% van de bevolking ouder dan 15 jaar is analfabeet. Er zijn grote regionale verschillen voor wat de toegang tot scholen betreft, met de laagste deelnemerspercentages in het noorden en oosten van het land. Het onderwijs kampt met een tekort aan leraren, infrastructuur en leermiddelen.⁹²

De werkloosheid in Sierra Leone is hoog. Het betreft voornamelijk jongeren in stedelijke en mijnbouwgebieden. Onder hen ook veel ex-strijders die nog wachten op reïntegratie.

⁸⁸ UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; IRIN, 11 juni 2003.

⁸⁹ UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003.

⁹⁰ Voor een uitgebreidere beschrijving van de positie van vrouwen en minderjarigen zie paragrafen 3.4.1 en 4.3 en het algemeen ambtsbericht Sierra Leone van 8 juli 2002.

⁹¹ In 2001 was dat nog 42%.

⁹² UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; UNICEF, Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003.

3 Mensenrechten

3.1 Verdragen

Sierra Leone is partij bij belangrijke mensenrechtenverdragen, waaronder de Conventie voor de Eliminatie van alle Vormen van Discriminatie van Vrouwen, de Conventie voor de Rechten van het Kind (inclusief de twee optionele protocollen inzake de betrokkenheid van kinderen bij gewapende conflicten; en inzake de verkoop van kinderen, kinderprostitutie en pornografie; beide geratificeerd in 2001), de Internationale Conventie voor de Eliminatie van Alle Vormen van Rassendiscriminatie, de Conventie tegen Marteling (sinds 2001) en het Verdrag tegen Mijnen (sinds 2001). Sierra Leone is verder toegetreden tot het Internationaal Convenant voor Burger- en Politieke Rechten (inclusief het Protocol van 1967), het Internationaal Convenant voor Economische, Sociale and Culturele Rechten en de Conventie voor de Status van Vluchtelingen (inclusief Protocol van 1967).

Sierra Leone heeft een overeenkomst met de Verenigde Staten bekrachtigd die is gericht tegen het Internationaal Strafhof (ICC) in Den Haag.⁹³ Het parlement in Freetown ratificeerde op 6 mei 2003 de overeenkomst die stelt dat beide partijen geen mensen van elkaars nationaliteit uitleveren aan het ICC.⁹⁴ Amnesty International stuurde in reactie hierop een open brief aan president Kabbah van Sierra Leone waarin wordt aangedrongen op verwerping van de overeenkomst omdat deze zou indruisen tegen verplichtingen onder internationaal recht en de verplichtingen van Sierra Leone als partij bij het Statuut van Rome inzake het ICC.⁹⁵ Sierra Leone was één van de eerste landen die partij werd bij het Statuut van Rome.

3.2 Toezicht

Lokale en internationale mensenrechtenorganisaties kunnen in het algemeen ongehinderd door de overheid onderzoek doen en over hun bevindingen

⁹³ Sierra Leone is het eerste land dat een dergelijke bilaterale wederzijdse overeenkomst met de Verenigde Staten daadwerkelijk heeft geratificeerd.

⁹⁴ AFP/ANP, 6 mei 2003.

⁹⁵ Amnesty International, Government should denounce impunity agreement with the US (AFR 51/004/2003), 8 mei 2003; Amnesty International, Open letter tot the President of Sierra Leone urging rejection of the impunity agreement with the United States of America on the International Criminal Court (IOR 40/011/2003), 8 mei 2003.

rapporteren.⁹⁶ Een dertigtal lokale mensenrechtenorganisaties heeft zich verenigd in het *National Forum for Human Rights*. De werkzaamheden van deze organisaties hebben zich kunnen uitbreiden, nu de overheid eerder ontoegankelijk gebied weer onder controle heeft. De meeste lokale mensenrechtenorganisaties hebben een gebrek aan financiering, expertise en institutionele ondersteuning.⁹⁷

Op het functioneren van het Speciale Strafhof wordt toezicht gehouden door een management comité waarin de belangrijkste donorlanden vertegenwoordigd zijn, te weten de Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Canada, plus Lesotho en Nigeria. Ook de regering van Sierra Leone en de Secretaris-Generaal van het Speciale Strafhof nemen deel aan het management comité. Het management comité verleent hulp bij de fondsenwerving en geeft advies. Ook geeft het management comité beleidsmatig richting aan alle niet-gerechtelijke uitvoerende taken van het Hof.⁹⁸

De UNAMSIL *Human Rights Section* heeft het aantal kantoren uitgebreid. Er zijn nu regionale kantoren in Kenema, Port Loko, Makeni en Koidu. *De Human Rights Section* houdt toezicht op de naleving van de mensenrechten en geeft technische assistentie. UNAMSIL is onder meer betrokken bij het toezicht op politiestations, gevangnissen en justitie. Ook verzorgt UNAMSIL mensenrechtentrainingen aan politie en leger.⁹⁹

3.3 Naleving en schendingen

De verbetering van de mensenrechtensituatie zet door. Het overheidsgezag is in het grootste deel van het land hersteld. De bevolking is mondig en roept bij gelegenheid de (lokale) overheid ter verantwoording. Er zijn geen aanwijzingen dat in Sierra Leone ernstige schendingen van de mensenrechten worden gepleegd. In de praktijk komen nog schendingen voor, voornamelijk als gevolg van het nog gebrekkig uitgeruste veiligheidsapparaat, de nog niet overal goed functionerende rechterlijke macht en de tekortschietende infrastructuur voor detenties.

⁹⁶ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

⁹⁷ Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

⁹⁸ Agreement between the United Nations and the Government of Sierra Leone on the establishment of a Special Court for Sierra Leone, article 7: Management Committee; Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003

⁹⁹ Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

3.3.1 Vrijheid van meningsuiting

De grondwet voorziet in de vrijheid van meningsuiting en pers, en er bestaat een redelijke mate van persvrijheid in Sierra Leone.¹⁰⁰ De media zijn echter vaak georganiseerd langs politieke lijnen, er worden steekpenningen door de media aangenomen en soms worden ook via de media persoonlijke vetes uitgevochten.¹⁰¹

Door de *Independent Media Commission* (IMC) van de overheid werd in 2002 aan het radiostation *West Africa Democracy Radio* geen licentie verstrekt omdat dit de nationale en openbare veiligheid in gevaar zou brengen. Dit gebeurde mogelijk op verzoek van de Liberiaanse president Taylor. De krant *African Champion* werd in augustus 2002 gesloten en de uitgever Mohammed D. Koroma werd verboden de functie van redacteur uit te oefenen bij enige krant in Sierra Leone.^{102 103} In november 2002 werd journalist Paul Kamara, oprichter en redacteur van de populaire krant *For Di People* veroordeeld tot zes maanden gevangenschap en een boete wegens smaad. Het gerechtshof deed ook de aanbeveling aan de regering om de krant voor zes maanden te verbieden. In zijn krant had Kamara een aantal artikelen opgenomen die kritisch waren ten aanzien van de leiding van de *Sierra Leone Football Association*. Deze voetbalbond wordt geleid door rechter Tolla Thompson. Kamara zelf is eigenaar van een lokaal voetbalteam. Op 11 maart 2003 werd Kamara voorwaardelijk vrijgelaten. De krant is blijven verschijnen.

3.3.2 Vrijheid van vereniging en vergadering

De grondwet voorziet in de vrijheid van vereniging en vergadering. In het algemeen respecteert de overheid dit recht. Er werd in 2002 geen enkele demonstratie verboden. Er werden geen restricties opgelegd aan politieke partijen, vakbonden of maatschappelijke organisaties.¹⁰⁴

Tijdens een demonstratie in juli 2002 werden twee demonstranten gedood. Volgens ooggetuigen zou UNAMSIL daarvoor verantwoordelijk zijn.¹⁰⁵

¹⁰⁰ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹⁰¹ CPJ, Attacks on the Press 2002: Sierra Leone; IRIN, 16 augustus 2002.

¹⁰² CPJ, Attacks on the Press 2002: Sierra Leone; IRIN, 12 september 2002.

¹⁰³ CPJ, Attacks on the Press 2002: Sierra Leone; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; CPJ News Alert, 11 maart 2003; IRIN, 22 november 2002.

¹⁰⁴ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹⁰⁵ Zie 2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie – UNAMSIL.

3.3.3 Vrijheid van godsdienst en overtuiging

De grondwet garandeert de vrijheid van godsdienst. De regering respecteert deze vrijheid in de praktijk en ook de bevolking is op het punt van religie zeer verdraagzaam. Er is geen staatsgodsdienst.¹⁰⁶

3.3.4 Bewegingsvrijheid

De grondwet voorziet in de vrijheid van beweging binnen het land, van reizen naar het buitenland, van emigratie en repatriëring. De regering respecteert deze rechten in het algemeen. Wel komt het nog incidenteel voor dat reizigers bij wegblokkades geld wordt afgeperst door de politie. Er zijn geen berichten dat RUF en CDF nog wegblokkades opwerpen.¹⁰⁷

3.3.5 Rechtsgang

De grondwet voorziet in een onafhankelijke rechterlijke macht en de regering respecteert dit principe in de praktijk. De rechterlijke macht functioneerde in de afgelopen periode slechts in een gedeelte van het land, maar waar rechtbanken functioneerden, gaven zij blijk van aanzienlijke onafhankelijkheid hoewel er soms sprake was van corruptie. Traditionele rechtspraak vult het centrale rechtssysteem op grote schaal aan in gevallen van familierecht, erfrecht en landrecht, met name in de plattelandsgebieden.¹⁰⁸

Hoewel de grondwet en de lagere wetgeving voorzien in snelle berechting, leidde het gebrek aan personeel en faciliteiten binnen de rechterlijke macht in de praktijk veelal tot grote vertragingen in het juridisch proces. Er zijn nog onvoldoende rechters, politierechters, openbaar aanklagers en rechtzalen. Hierdoor is in het land de rechterlijke macht nog niet in het hele land aanwezig en ontstaan achterstanden, met als gevolg dat ook de periode van voorarrest vaak lang is. Ook zijn niet altijd advocaten voor verdachten beschikbaar.¹⁰⁹

¹⁰⁶ US Department of State, Sierra Leone International Religious Freedom Report 2002, 7 oktober 2002; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003

¹⁰⁷ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹⁰⁸ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; UK Immigration and Nationality Directorate, Sierra Leone Assessment, oktober 2002.

¹⁰⁹ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003.

Het Hooggerechtshof is alleen functioneel in Freetown en twee andere provinciesteden. In maart 2003 waren er 30 politierechtbanken (*Magistrate Courts*) open.¹¹⁰ Zowel in Freetown en Waterloo als in elk van de 14 districtshoofdsteden is er minstens één functionerend politierechtbank. Er zijn echter maar tien politierechters (*Magistrates*). Vijf daarvan zetelen in Freetown, de overigen in Kenema, Makeni, Port Loko, Bo en Waterloo. De politierechter bedienen op roterende wijze de overige districten. Er waren in maart 2003 72 kantonrechters (*Justices of Peace*) in Sierra Leone.¹¹¹

De processen tegen de ruim dertig voormalige *West Side Boys*, Foday Sankoh en 49 andere voormalige RUF-leden die kort na 1 maart 2002 voor de rechtbank werden geleid, zijn meerdere malen verdaagd, onder meer omdat de verdachten geen advocaat hebben. Er is geen bezoek van familie toegestaan.¹¹² Foday Sankoh werd inmiddels ook aangeklaagd door het Speciale Strafhof.¹¹³

Ongeveer 20 gevangenen worden vastgehouden zonder ooit te zijn aangeklaagd. Deze groep bestaat voornamelijk uit ex *West Side Boys* die in 2000 werden gearresteerd. Het Internationale Rode Kruis onderhoudt over deze zaak contact met het ministerie van Justitie van Sierra Leone.¹¹⁴

Ontwikkelingen met betrekking tot het Speciale Strafhof en de Waarheids- en Verzoeningscommissie zijn opgenomen in 2.2. Politieke ontwikkelingen.

3.3.6 Arrestaties en detenties

In 2002 bleven regeringsdiensten incidenteel personen willekeurig arresteren en vastzetten. Er waren klachten over corrupte, onprofessionele en soms gewelddadige praktijken van de Sierra-Leonense politie. Verdachten van criminele activiteiten werden gearresteerd zonder arrestatiebevel en/of onrechtmatig

¹¹⁰ In oktober 2001 waren er vijf functionerende magistratshoven in Sierra Leone. In september 2001 waren dat er 10 (Freetown, Waterloo, Kenema, Bombali, Port Loko, Lunsar, Kambia, Tonkolili, Bo, Moyamba).

¹¹¹ UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003.

¹¹² Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹¹³ Zie 2.2 Politieke ontwikkelingen – Het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden in Sierra Leone.

¹¹⁴ Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

vastgehouden.¹¹⁵ Sinds de demobilisatie zijn er geen berichten meer dat CFD-leden mensen arresteren en vasthouden.¹¹⁶

Situatie in politiecellen en gevangenissen

De situatie in gevangenissen is minder slecht geworden in de verslagperiode. In verschillende delen van het land worden gevangenissen hersteld, onder andere in Kambia, Makeni en Bo. De omvang van het gevangenispersoneel zal worden uitgebreid van 790 naar 1.140 man.¹¹⁷ Er is over het algemeen voldoende voedsel, toegang tot gezondheidszorg en recreatie. Een aantal gevangenissen is echter overvol als gevolg van achterstanden in de rechtsgang. De cellen zijn vaak onhygiënisch. Mannen en vrouwen zitten in gescheiden afdelingen, maar volwassen en jongeren zitten bij elkaar. Ook veroordeelden en mensen die nog op hun proces wachten zitten bij elkaar. De omstandigheden in politiecellen zijn, enkele uitzonderingen daargelaten, nog slecht. Bezoeken aan gedetineerden en aan detentiefaciliteiten van organisaties als UNAMSIL en het Internationale Rode Kruis wordt toegestaan.¹¹⁸ Amnesty International schrijft dat in de detentiefaciliteiten de omstandigheden, waaronder de medische voorzieningen, nog steeds zorgelijk zijn.¹¹⁹

Een aantal personen overleed in gevangenschap. In september 2003 overleed in de gevangenis een RUF-lid dat was aangeklaagd voor moord. Het sterftecijfer ligt volgens internationale waarnemers binnen aanvaardbare statistische normen.¹²⁰

In april 2003 weerlegde het Speciale Strafhof een klacht over slechte behandeling in detentie van aangeklaagden, die door de familie van aangeklaagde Hinga Norman was geuit. Het Speciale Strafhof maakte duidelijk dat internationale standaarden worden gehanteerd bij de behandeling van gedetineerden. Alle aangeklaagden werden naar aanleiding van de klacht individueel bezocht en hun

¹¹⁵ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003.

¹¹⁶ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹¹⁷ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; IRIN, 28 oktober 2002.

¹¹⁸ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; UNAMSIL, Progress Report, 16 april 2003; UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003.

¹¹⁹ Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003.

¹²⁰ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

werd gevraagd of zij klachten hadden over de condities in detentie. Dit bleek niet het geval te zijn.¹²¹

In mei 2003 werd het bericht dat drie aangeklaagden in hongerstaking waren, tegengesproken door het Speciale Strafhof. Augustine Gbao en Alex Tamba Brima zouden gewoon eten, terwijl Samuel Hinga Norman biscuits zou eten en sap zou drinken.¹²²

3.3.7 Mishandeling en foltering

De grondwet verbiedt mishandeling en foltering. Het gedrag van het regeringsleger bleef verbeteren in de verslagperiode als gevolg van training en reorganisatie. Er zijn geen berichten ontvangen over mishandeling en verminking van burgers door de CDF of andere groepen voormalige strijders. Wel waren er in 2002 enkele berichten dat UNAMSIL soldaten zich schuldig hadden gemaakt aan verkrachting.¹²³

3.3.8 Verdwijningen

Na de demobilisatie die begin 2002 werd afgerond, zijn er geen berichten meer dat het RUF kinderen, vrouwen of mannen heeft ontvoerd om dienst te doen als slaven of soldaten. Wel worden er nog steeds vrouwen en kinderen vastgehouden als arbeiders of seks-slaven.¹²⁴ Hoewel een groot aantal meisjes gedurende het conflict werd ontvoerd, zijn onder de 6.845 kinderen die zich hebben geregistreerd bij de demobilisatie slechts 529 meisjes.¹²⁵ UNICEF heeft tenminste 400 meisjes geïdentificeerd die vrijwillig of onvrijwillig nog bij hun RUF ontvoerders verblijven.¹²⁶ De meeste meisjes zouden nog bij hun ontvoerders verblijven of het ontwapeningsproces ontweken hebben.¹²⁷

Er bevinden zich in gebieden van concentratie van ex-strijders (Oost, Makeni, Kambia) waarschijnlijk nog meisjes en vrouwen bij de strijders die hen oorspronkelijk ontvoerd hebben. Het gaat hier waarschijnlijk om een soort onofficiële echtgenotes. Met name in het oosten worden nog jonge arbeiders in semi-slavernij gehouden voor werk in de mijnen.

¹²¹ Special Court on Sierra Leone, Status of Detention of the Accused, 7 april 2003; OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; IRIN, 8 april 2003.

¹²² Special Court on Sierra Leone, Detainees claim to be on hunger strike, 27 mei 2003; OCHA, Sierra Leone Humanitarian Situation Report May 2003, 31 mei 2003; AFP, 27 mei 2003.

¹²³ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹²⁴ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; UNHCHR, Situation of human rights in Sierra Leone, 25 april 2003.

¹²⁵ UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

¹²⁶ Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003.

¹²⁷ UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

Langs de grens met Liberia, in Kailahun district heeft zich in 2002 een aantal ontvoeringen voorgedaan, waarbij gewapende Liberiaanse strijders Sierra-Leoners dwongen om als drager te fungeren.¹²⁸

3.3.9 Buitengerechtelijke executies en moorden

Er zijn over het jaar 2002 geen meldingen bekend van buitengerechtelijke executies door het regeringsleger, door met de regering sympathiserende strijdkrachten, of het RUF.¹²⁹

3.3.10 Doodstraf

De Sierra-Leonense wetgeving kent de doodstraf voor enkele zware 'gewone' misdaden, namelijk voor roof met geweld en moord. Er zijn in de periode 2002 tot medio 2003 geen meldingen bekend over het opleggen van of uitvoering geven aan de doodstraf in Sierra Leone 2002.¹³⁰

3.4 Positie van specifieke groepen

3.4.1 Vrouwen

De grondwet verbiedt discriminatie van vrouwen en voorziet in gelijke rechten voor vrouwen. Sierra Leone heeft in 1988 het Verdrag inzake de eliminatie van alle vormen van discriminatie van vrouwen (CEDAW) geratificeerd. Desondanks worden vrouwen in Sierra Leone in de praktijk geconfronteerd met structurele wettelijke en sociale discriminatie.¹³¹ Hun rechten en status onder het traditionele recht verschillen naar gelang de etnische groep waartoe zij behoren. Zo geven de Temne en Limba vrouwen meer rechten op het gebied van het erfrecht dan de Mende die de voorkeur geven aan mannelijke erfgenamen. Bij de Temne kan een vrouw geen *paramount chief* zijn, bij de Mende komen er een paar voor. Vrouwen hebben geen gelijke toegang als mannen tot scholing, werk, gezondheidszorg of sociale vrijheden.

¹²⁸ Zie 2.3 Militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie - Het Liberiaanse leger en LURD.

¹²⁹ UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹³⁰ Amnesty International, The death penalty; death sentences and executions in 2002.

¹³¹ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003. Voor een uitgebreider overzicht van de positie van vrouwen zie het algemeen ambtsbericht van 8 juli 2002.

(Seksueel) geweld tegen vrouwen komt veel voor. Ook genitale verminking van vrouwen komt in Sierra Leone veelvuldig voor, meestal in de vorm van excisie, en wordt door alle lagen van de bevolking, zij het in verschillende mate, toegepast.¹³²

Bij de verkiezingen in mei 2002 heeft ongeveer 40% van de vrouwen gestemd. 13% van de kandidaten was vrouw. Er zijn 18 vrouwen die een zetel innemen in het parlement. In het vorige parlement waren dat er zes. Verder zijn er drie vrouwen in het kabinet gekomen (van in totaal 24 ministers), en is er één vrouw bij het Hooggerechtshof aangetreden.¹³³

3.4.2 Etnische groepen en minderheden

De politieke wedijver tussen de Temne in het noorden en de Mende in het zuiden en centrale delen van het land kwam in het stemgedrag naar voren: de SLPP kreeg de meeste stemmen in het zuiden en oosten, de *All People's Congress* vooral in het noorden.¹³⁴

3.4.3 Ex-rebellen en militairen/dienstplichtigen

Informatie over het regeringsleger, de CFD/Kamajors, het RUF en de AFRC is opgenomen in 2.3. militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie.

¹³² US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003.

¹³³ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003, UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

¹³⁴ EIU, Sierra Leone Country Report, september 2002; ICG, Sierra Leone after election. Politics as usual?, 12 juli 2002.

4 Migratie

4.1 Terugkerende vluchtelingen en ontheemden

Algemeen

Alle 150 *chiefdoms* zijn door de VN en de Sierra-Leoonse overheid veilig verklaard met uitzonderingen van een vijf mijl (ruim 8 kilometer) radius rond de Liberiaans/Sierra-Leoonse grens.¹³⁵ Sierra-Leoonse vluchtelingen keerden in 2002 en de eerste helft van 2003 in grote getalen terug uit de buurlanden en werden met behulp van de humanitaire organisaties gereïntegreerd in hun oorspronkelijke woongebieden. Vooral in het begin van 2002 keerden veel vluchtelingen terug, op tijd voor de verkiezingen in mei 2002 en het zaaiseizoen gedurende mei-juni. Met de terugkeer van de meeste vluchtelingen en ontheemden naar hun woonplaatsen is de voedselsituatie in Sierra Leone snel aan het verbeteren, maar deze blijft voorlopig nog precair, vooral voor vrouwen en kinderen. Het hervestigingproces is nog verre van voltooid omdat in de gebieden van terugkeer doorgaans alle voorzieningen tijdens de burgeroorlog zijn verwoest. Er is behoefte aan huisvesting, voedselveiligheid, gezondheidszorg, water en sanitatie en onderwijs. De humanitaire noden zijn het hoogst in die gebieden waar de meeste vluchtelingen en ontheemden terugkeren, met name het oosten en het noorden van het land.¹³⁶ Dit zijn ook de gebieden die het hardst zijn getroffen in de burgeroorlog. In alle gebieden wordt in ieder geval minimale hulp verstrekt. Terugkerende vluchtelingen en ontheemden ontvangen een voedselrantsoen voor twee maanden, dekens, slaapmatten, kookgerei, zeep, plastic bekleding voor beschutting en maandverband. Tevens worden zaden, gereedschap en andere landbouwassistentie verstrekt.¹³⁷

Een groot aantal vluchtelingen en ontheemden keert terug zonder assistentie van UNHCR of andere hulporganisaties. Dit is een teken dat mensen vertrouwen hebben in de vrede. Anderzijds legt dit druk op de grotere steden waar veel vluchtelingen en ontheemden verblijven terwijl ze op het platteland hun huis opbouwen.¹³⁸

¹³⁵ UNICEF, Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003.

¹³⁶ Met name keerden veel vluchtelingen en ontheemden terug naar de districten Kono en Kailahun.

¹³⁷ Norwegian Refugee Council, Profile of internal displacement: Sierra Leone, 3 april 2003; US Committee for Refugees, Sierra Leone World Refugee Survey 2003, mei 2003; UNHCR, Global Report 2002; UNICEF, Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003.

¹³⁸ US Committee for Refugees, Sierra Leone World Refugee Survey 2003, mei 2003.

Ontheemden

Sinds april 2001 zijn circa 220.000 binnenlands ontheemden, in vijf fases, met hulp van de VN en andere hulporganisaties teruggekeerd in hun woongebieden. Nog vele anderen keerden zonder assistentie terug. Hiermee zijn formeel alle binnenlands ontheemden teruggekeerd en alle kampen voor ontheemden zijn inmiddels gesloten. Volgens NGO's wonen in Freetown echter nog 10.000-20.000 thuislozen, die ondanks het aanbod van transport naar hun herkomstgebied en andere ondersteuning bij terugkeer, in Freetown blijven.¹³⁹

Terugkerende vluchtelingen

UNHCR assisteert bij de repatriëring van Sierra-Leonese vluchtelingen uit onder meer Guinee en Liberia naar Sierra Leone. Sinds september 2001 zijn er 230.000 vluchtelingen teruggekeerd naar Sierra Leone, waarvan ongeveer de helft met assistentie van UNHCR. De andere helft keerde uit zichzelf terug. In de buurlanden zitten nog meer dan 100.000 Sierra-Leonese vluchtelingen.¹⁴⁰

Terugkeer uit Guinee

Er verbleven volgens de UNHCR in mei 2003 nog 35.000 geregistreerde Sierra-Leonese vluchtelingen in kampen in Guinee. Van hen zou 80% in 2003 huiswaarts willen keren. In totaal zouden er nog 50.000 Sierra-Leonese vluchtelingen in Guinee zijn. Op 4 april 2003 werd een nieuwe grensweg geopend over de Moa rivier tussen Sierra Leone's Kailahun District en Guinee's Parrot's Beak District. Door deze meer directe route kunnen vluchtelingen sneller naar huis. UNHCR heeft het aantal konvooien over deze nieuwe weg en de, minder directe, Kambia route verhoogd tot zes per week. UNHCR hoopt eind 2004 alle Sierra-Leonese vluchtelingen uit Guinee te hebben gerepatriëerd.¹⁴¹

Terugkeer uit Liberia

Van de naar schatting 54.000 Sierra-Leonese vluchtelingen die in Liberia verbleven zijn er ongeveer 30.000 teruggekeerd naar Sierra Leone in 2002. Ongeveer 19.000 vertrokken zelfstandig, de anderen met hulp van UNHCR.¹⁴²

¹³⁹ Norwegian Refugee Council, Profile of internal displacement: Sierra Leone, 3 april 2003; UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002; UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; UNHCR, 8 maart 2003; IRIN, 7 april 2003.

¹⁴⁰ US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; OCHA, Humanitarian Situation Report, 30 april 2003; Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003.

¹⁴¹ OCHA, Humanitarian Situation Report, 30 april 2003; UNHCR News, 7, 8 en 15 april 2003; UNHCR briefing, 13 mei 2003; IRIN 16 april 2003.

¹⁴² Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003.

In vijf UNHCR vluchtelingenkampen rondom Monrovia bevonden zich in mei 2003 nog ongeveer 16.000 vluchtelingen. Hun bereidheid om terug te keren varieert vaak, afhankelijk van gevechten en veiligheidsontwikkelingen in Monrovia. Naar verwachting zullen de meesten in 2003/2004 terugkeren.¹⁴³ Als gevolg van de gevechten rondom Monrovia in juni 2003 is de situatie voor Sierra-Leonese vluchtelingen verslechterd. Zij zijn uit de vluchtelingenkampen naar de stad zelf gevlucht. UNHCR bereidt een evacuatie over zee voor van deze vluchtelingen.¹⁴⁴

4.2 Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone

Als gevolg van de conflicten in de buurlanden Liberia en Ivoorkust heeft Sierra Leone te kampen met een nieuwe instroom van tienduizenden, voornamelijk Liberiaanse vluchtelingen. Deze vluchtelingen zullen naar verwachting niet op korte termijn terugkeren. Met hulp van de Sierra-Leonese overheid, de UNHCR en andere hulporganisaties worden de vluchtelingen ondergebracht op diverse locaties in het land. Liberiaanse vluchtelingen worden zoveel mogelijk verwijderd uit het instabiele grensgebied met Liberia en opgevangen in kampen die verder van de grens liggen.¹⁴⁵ Liberiaanse militairen en LURD-rebellen worden gescheiden van burgers en apart opgevangen door de Sierra-Leonese overheid.¹⁴⁶

Eind februari 2003 werden meer dan 46.000 Liberiaanse vluchtelingen opgevangen in zeven kampen in Sierra Leone. In april 2003 werd een achtste¹⁴⁷ vluchtelingenkamp geopend, in Kenema District. In mei 2003 bevonden zich in totaal 75.500 Liberiaanse vluchtelingen in de acht kampen, in stedelijke gebieden en bij de grenzen.¹⁴⁸

Het verlenen van assistentie aan Liberiaanse vluchtelingen ligt gevoelig. Zij hebben in Sierra Leone een slecht imago en worden gezien als de oorspronkelijke aanstichters van de burgeroorlog. Bovendien bevinden veel vluchtelingenkampen

¹⁴³ UNHCR briefing 13 mei 2003; IRIN 14 mei 2003.

¹⁴⁴ UNHCR News, 30 juni 2003.

¹⁴⁵ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

¹⁴⁶ Zie 2.3 militaire ontwikkelingen en veiligheidssituatie – Het Liberiaanse leger en LURD.

¹⁴⁷ De overige kampen zijn: Largo, Bandajuma, Gerihun, Gondama, Jembe, Jimmi Bagbo, Taiama. Er bevonden zich in april 2003 tenminste 55.000 Liberiaanse vluchtelingen in deze acht vluchtelingenkampen (UNHCR News, 3 april 2003).

¹⁴⁸ USAID, Mano River Countries complex emergency report, 15 mei 2003; OCHA, Humanitarian Situation Report, 30 april 2003; IRIN, 3 april 2003; UNHCR, UNHCR starts country-wide refugee census in Sierra Leone, 23 mei 2003.

zich in gebieden waar slechts minimale voorzieningen aanwezig zijn voor de lokale bevolking.¹⁴⁹

Tijdens zijn bezoek aan Sierra Leone in mei 2003 bezocht de VN Hoge Commissaris voor Vluchtelingen ook Tobanda vluchtelingenkamp in Kenema. Hij constateerde daar dat de betrokkenheid van vluchtelingenvrouwen bij het management, de voedseldistributie en andere sleuteltaken in de kampen is versterkt.¹⁵⁰ Dit was gebeurd naar aanleiding van aanbevelingen die werden gedaan na het uitkomen in februari 2002 van een rapport van UNHCR en Save The Children-UK over seksueel geweld gepleegd door medewerkers van internationale en hulporganisaties in West-Afrikaanse vluchtelingenkampen.

Sinds februari 2003 zijn er meer dan 80 gevallen van Lassa koorts geconstateerd in vluchtelingenkampen in Bo en Kenema district. Acht personen overleden.¹⁵¹

4.3 Minderjarigen

In augustus 2002 werd de *National Commission for War-Affected Children* ingesteld. De commissie krijgt onder meer financiële ondersteuning van het internationale initiatief voor schuldverlichting, het HIPC *Debt Initiative*.¹⁵² Gelijktijdig ging ook het radio project *Voice of Children* in de lucht. Verder heeft de politie haar *Family Support Unit* uitgebreid.¹⁵³ De onderwerpen kindbescherming en kinderrechten zijn opgenomen in het trainingsprogramma van de politie en het leger.¹⁵⁴

In februari 2003 bracht de *UN Special Representative for Children and Armed Conflict*, Olara Otunna, een bezoek aan Sierra Leone. Otunna verklaarde onder de indruk te zijn van de transformatie die zich het afgelopen anderhalf jaar na beëindiging van de oorlog had voorgedaan. Daarbij werd speciale lof geuit voor UNAMSIL die bescherming van kinderen volledig heeft geïntegreerd in de vredesoperatie, waarbij *child protection advisors* zijn aangesteld en training wordt

¹⁴⁹ Amnesty International, Sierra Leone (covering events from January - December 2002), 2003; UNICEF, Sierra Leone Update, 20 september 2002; US Committee for Refugees, Sierra Leone World Refugee Survey 2003, mei 2003.

¹⁵⁰ UNHCR, Lubbers hails peace process, spirit of recovery in Sierra Leone, 16 mei 2003.

¹⁵¹ USAID, Mano River Countries complex emergency report, 15 mei 2003; OCHA, Humanitarian Situation Report, 30 april 2003; AFP, 16 april 2003.

¹⁵² HIPC staat voor *Highly Indebted Poor Countries*.

¹⁵³ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003.

¹⁵⁴ UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002, UNICEF, Sierra Leone Update, 20 september 2002, IRIN 10 maart 2003.

gegeven over kindbescherming en kinderrechten. Ook het radioprogramma *Voice of Children* vond hij een goed initiatief. Zorgelijk vond hij het feit dat slechts zo'n 50% van de kinderen naar school gaat.¹⁵⁵ Veel scholen moeten opnieuw worden opgebouwd na de oorlog. Verder is de exploitatie van kinderen bij diamantwinning een probleem. Dit komt vooral nog voor in Kono district.¹⁵⁶

Van de bijna 7.000 kindsoldaten was in februari 2003 97% weer met de familie verenigd en in de gemeenschap opgenomen.¹⁵⁷ Ruim 5.000 van de 6.845 voormalige kindsoldaten, tezamen met 2.097 andere kinderen die van hun ouders gescheiden werden, zijn geregistreerd en participeren in een reïntegratieprogramma op gemeenschapsniveau.¹⁵⁸ Organisaties als UNICEF en UNDP geven ondersteuning bij de reïntegratie van kindsoldaten, rehabiliteren lagere scholen en zorgen voor leermiddelen. Ook worden kinderen die achter zijn geraakt door de oorlog geholpen met extra scholing.¹⁵⁹

UNICEF heeft tenminste 400 meisjes geïdentificeerd die vrijwillig of onvrijwillig nog bij hun RUF-ontvoerders verblijven.¹⁶⁰ Ook is het mogelijk dat meisjes het ontwapeningsproces ontweken hebben.¹⁶¹

4.4 Activiteiten van internationale organisaties

De Verenigde Staten, het Verenigd Koninkrijk, de Europese Commissie, Zweden, Noorwegen, Zwitserland en Japan zijn, naast Nederland, de voornaamste bilaterale donoren voor Sierra Leone. Deze donoren droegen in 2002 bij aan het demobilisatie-, ontwapenings- en reïntegratieprogramma, dan wel aan voortzetting van humanitaire hulp in combinatie met assistentie bij institutionele versterking en bij de wederopbouw. De Nederlandse hulp richt zich met name op de afronding van het terugkeer- en reïntegratieproces en de assistentie en protectie van Liberiaanse vluchtelingen in Sierra Leone. Donorassistentie zal in 2003 naar verwachting tamelijk adequaat zijn, maar onvoldoende om in alle concurrerende behoeften te voorzien.

¹⁵⁵ In april 2003 was het percentage schoolgangers 59%.

¹⁵⁶ IRIN 24 februari 2003; IRIN 10 maart 2003.

¹⁵⁷ IRIN, 24 februari 2003.

¹⁵⁸ UN Security Council, 16th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 24 december 2002; US Department of State, Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003; UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003; Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003.

¹⁵⁹ UN Security Council, 17th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 17 maart 2003; UNICEF, Sierra Leone Update, 12 juni 2003.

¹⁶⁰ Human Rights Watch, World Report Sierra Leone, 2003.

¹⁶¹ UNHCHR, Situation of Human Rights in Sierra Leone, 26 februari 2003.

Sinds eind 2001 is het gehele land toegankelijk voor humanitaire hulpverlening. Naast de vele lokale en internationale NGO's en donoren, zijn onder meer de volgende internationale organisaties en VN-instellingen in Sierra Leone actief op het gebied van humanitaire hulpverlening: Human Rights Watch, het Internationale Rode Kruis, IOM, FAO, OCHA, UNDP, UNHCR, UNICEF, UNFPA, WFP en WHO.

UNHCR

UNHCR maakt in het algemene beleid onderscheid tussen het faciliteren van vrijwillige terugkeer en het bevorderen van vrijwillige terugkeer. Faciliteren houdt in dat UNHCR mensen die zelf aangeven terug te willen keren assisteert (veelal het verstrekken van informatie over de situatie in het land van herkomst en beperkte logistieke steun). Bevorderen houdt in dat UNHCR actief mensen aanmoedigt terug te keren, op grond van de inschatting door UNHCR van de omstandigheden in het land van herkomst. In dit geval assisteert UNHCR veelal in de logistiek van (groepsgewijze) terugkeer.

Ten aanzien van Sierra Leone heeft UNHCR zich op het standpunt gesteld dat afgewezen asielzoekers niet teruggestuurd zouden moeten worden, zolang UNHCR het bevorderen van vrijwillige terugkeer nog niet verantwoord achtte (zie bijlage 1). In 2003 is UNHCR overgegaan tot de fase van het bevorderen van repatriëring van Sierra-Leonense vluchtelingen uit de regio West-Afrika.¹⁶²

4.5 **Beleid andere Europese landen**

In 2002 vroegen 4.758 Sierra-Leoners asiel aan in landen van de Europese Unie. In 2001 waren dat er 8.588. Net als in 2001 werden de meeste asielverzoeken ingediend in Nederland (1.620) en het Verenigd Koninkrijk (1.155). Grote aantallen kwamen ook naar Frankrijk (542), Duitsland (546) en Zwitserland (551).

Denemarken

Denemarken beoordeelt alle asielverzoeken op individuele basis. Uitzetting van afgewezen asielzoekers naar Sierra Leone wordt verantwoord geacht. In geval van mogelijke uitsluiting door rebellen voor het geval dat de asielzoeker actief was in een van de rebellenlegers, dan wel door het regeringsleger indien de asielzoeker in het regeringsleger diende, kan besloten worden de uitzetting uit te stellen.

¹⁶²

UNHCR News, 30 juni 2003; UN News, 15 april 2003; UN Security Council, 18th report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone, 23 juni 2003.

Duitsland

Ieder asielverzoek wordt in Duitsland individueel beoordeeld. Per geval wordt bezien of uitzetting wegens het bestaan van uitzettingsbelemmeringen achterwege moet blijven. Er worden daadwerkelijk Sierra-Leoners naar Sierra Leone verwijderd.

Frankrijk

Asielverzoeken van Sierra-Leoners in Frankrijk worden individueel beoordeeld. In Frankrijk worden geen speciale categorieën Sierra-Leonense asielzoekers onderscheiden op grond van religieuze, politieke of etnische achtergrond die een groter risico op vervolging in de zin van het Vluchtelingenverdrag zouden lopen. Hierop wordt voor één categorie een uitzondering gemaakt, namelijk aan degenen die door de Sierra-Leonense autoriteiten ten onrechte verdacht worden van samenwerking met het RUF, wordt asiel verleend. In andere gevallen wordt evenwel, wanneer de feiten en de nationaliteit zijn vastgesteld, vaak een status verleend op grond van de complexiteit van de situatie in Sierra Leone en de ernst van gepleegde machtsmisbruiken. Bij asielzoekers die hebben samengewerkt met het RUF kan het geval zich voordoen dat asiel wordt geweigerd op grond van de uitsluitingsclausules van het Vluchtelingenverdrag; kindsoldaten kunnen echter toch de status van vluchteling krijgen. Bij asielaanvragen door Sierra Leoners worden veel gevallen van fraude met betrekking tot identiteit en nationaliteit geconstateerd. Over verwijderingen van afgewezen asielzoekers vanuit Frankrijk naar Sierra Leone zijn geen gegevens beschikbaar.

Verenigd Koninkrijk

Het Verenigd Koninkrijk beoordeelt alle asielverzoeken uit Sierra Leone op individuele basis. In september 2001 hief het Verenigd Koninkrijk haar categoriaal beschermingsbeleid op. Een aantal Sierra-Leoners is naar Freetown gerepatrieerd. Problemen met toelating in Sierra Leone hebben niet plaatsgevonden.

Zwitserland

Uitwijzing naar Sierra Leone wordt door de Zwitserse autoriteiten in principe redelijk geacht. Van elk geval wordt de redelijkheid individueel onderzocht. Zwitserland geeft actief uitvoering aan een terugkeerbeleid. In de eerste helft van 2003 werden uitgeprocedeerde asielzoekers en illegalen met twee chartervliegtuigen naar Freetown gerepatrieerd. Er waren geen problemen met toelating.

5 Samenvatting

De regering van Sierra Leone heeft zijn autoriteit over het gehele land hersteld. Na de vreedzaam verlopen verkiezingen van mei 2002 en de acceptatie van het resultaat daarvan door alle politieke partijen is de situatie in het land stabiel gebleven, met uitzondering van aanvallen op grensdorpen door gewapende rebellen vanuit Liberia en enkele schermutselingen in diamantrijke gebieden. De opbouw van het overheidsapparaat, inclusief het leger en de politie, een proces dat wordt ondersteund door het Verenigd Koninkrijk en de Verenigde Naties, gaat gestaag door. Het overheidsapparaat heeft echter te kampen met een gebrek aan kennis, kunde, infrastructurele voorzieningen en logistieke middelen. Alle delen van het land zijn toegankelijk. Ook buiten Freetown is het overheidsgezag hersteld.

Sierra Leone is nog niet in staat om zonder UNAMSIL de interne en externe veiligheid te handhaven. Het mandaat van UNAMSIL is verlengd tot en met 30 september 2003. De VN-vredesmacht wordt gefaseerd afgebouwd. Verlenging wordt onder meer nodig geacht vanwege de instabiele situatie in de regio.

In de landen rondom Sierra Leone worden diverse conflicten uitgevochten die ook de stabiliteit in Sierra Leone kunnen bedreigen. Als gevolg van deze heeft Sierra Leone te kampen met een nieuwe instroom van tienduizenden, voornamelijk Liberiaanse vluchtelingen. Liberiaanse militairen en LURD-rebellen worden gescheiden van burgers en apart opgevangen door de Sierra-Leoonse overheid.

Corruptie vormt een groot probleem bij de wederopbouw van het land. Het verbod op directe en indirecte import van ruwe diamanten uit Sierra Leone werd in juni 2003 opgeheven. De voedselsituatie is snel aan het verbeteren, maar deze blijft voorlopig nog precair, vooral voor vrouwen en kinderen. Ook de gezondheidssituatie is aan het verbeteren en er gaan meer kinderen naar school. De werkloosheid is hoog. Het zal nog jaren duren voordat Sierra Leone zich enigszins uit de armoede opgewerkt kan hebben.

Het Speciale Strafhof voor oorlogsmisdaden in Sierra Leone had eind juni 2003 in totaal twaalf personen aangeklaagd. Het betrof: Foday Sankoh, Issa Hassan Sesay, Alex Tamba Brima, Morris Kallon, Johnny Paul Koroma, Sam Bockarie, Samuel Hinga Norman, Augustine Gbao, Brima "Bazzy" Kamara, Moinima Fafana, Allieu Kondewa en Charles Taylor. Koroma wordt bovendien verdacht van betrokkenheid bij een inval op een legeropslagplaats in januari 2003 en een poging om het land te destabiliseren. De aangeklaagden zijn afkomstig van de verschillende strijdende partijen. Van de twaalf aangeklaagden zitten er acht in hechtenis. Foday Sankoh overleed in juli 2003 in hechtenis. Tegen Sam Bockarie,

Johnny Paul Koroma en Charles Taylor zijn internationale arrestatiebevelen uitgevaardigd. Bockarie en Koroma zouden echter sindsdien zijn vermoord.

Nadat in de voorbereidende fase enkele duizenden schriftelijke getuigenissen zijn opgenomen is de Waarheids- en Verzoeningscommissie op 14 april 2003 begonnen met haar hoorzittingen.

De ontwapening en demobilisatie van ex-strijders werden in 2002 afgerond. Eind 2002 hadden in totaal 56.751 ex-strijders zich geregistreerd voor hulp bij reïntegratie. In juni 2003 wachtten 9.100 ex-strijders nog op deelname aan het reïntegratieprogramma, met name in Kailahun en Pujehun. Het gevaar bestaat dat wachtende ex-strijders overgaan tot (gewapende) misdaad. Er zijn ook berichten dat ex-strijders worden gerekruteerd door het Liberiaanse leger en de LURD. De *National Committee for Disarmament, Demobilization and Reintegration* heeft daarom het programma voor reïntegratie opgevoerd.

De CDF/Kamajors zijn nog niet volledig ontwapend en ontbonden. Binnen de CDF zijn stromingen die ongelukkig zijn met de aanklacht van het Speciale Strafhof tegen hun voormalige leider Samuel Hinga Norman. Deze stromingen vormen mogelijk een bedreiging voor de stabiliteit van het land.

Het RUF is geen militaire noch politieke macht van betekenis meer. De RUF-strijders zijn gedemobiliseerd en ontwapend. Een deel van de RUF-hardliners zou echter naar Liberia zijn uitgeweken en zich hebben aangesloten bij de entourage van de Liberiaanse president Taylor en de LURD. Van daaruit vormen zij nog een zekere bedreiging, ook voor de veiligheid van Sierra Leone.

De grote aantallen werkloze jongeren, waaronder veel ex-strijders, in stedelijke en mijnbouwgebieden kunnen op termijn een gevaar vormen voor de veiligheid en een ondermijning van de staatsautoriteit in het land. In sommige mijnbouwgebieden negeren jeugdgroepen de autoriteit van de staat en begeven zij zich in de illegale diamantwinning en -handel.

De verbetering van de mensenrechten zet door. Er zijn geen aanwijzingen dat in Sierra Leone ernstige schendingen van de mensenrechten worden gepleegd. In de praktijk komen nog schendingen voor, voornamelijk als gevolg van het nog gebrekkig uitgeruste veiligheidsapparaat, de nog niet overal goed functionerende rechterlijke macht en de tekortschietende infrastructuur voor detenties.

De burgeroorlog heeft een zware tol geëist onder vrouwen en kinderen. Veel kinderen hebben geen ouders meer of zijn van hen gescheiden geraakt. Vaak zijn zij fysiek en psychisch beschadigd door herhaalde verplaatsingen, blootstelling aan traumatische gebeurtenissen (verlies van familieleden, ontvoering, gedwongen

rekrutering ten behoeve van strijdkrachten). Vrouwen en meisjes zijn veelal slachtoffer geworden van seksueel misbruik. Een aantal vrouwen en meisjes zou nog vrijwillig of onvrijwillig bij hun RUF-ontvoerders verblijven. In de praktijk worden vrouwen geconfronteerd met structurele wettelijke en sociale discriminatie.

Formeel zijn alle binnenlands ontheemden teruggekeerd en alle kampen voor ontheemden zijn gesloten. UNHCR is overgegaan tot het bevorderen van repatriëring van Sierra-Leoonse vluchtelingen uit de sub-regio. In de gebieden van terugkeer zijn doorgaans alle voorzieningen tijdens de burgeroorlog verwoest. Er is behoefte aan huisvesting, voedselveiligheid, gezondheidszorg, water en sanitatie en onderwijs.

Van Denemarken, Duitsland, het Verenigd Koninkrijk en Zwitserland is bekend dat zij uitzetting naar Sierra Leone mogelijk achten.

6 Literatuurlijst

Amnesty International (web.amnesty.org)

- Sierra Leone (covering events from January – December 2002), 2003
- Sierra Leone: Government should denounce impunity agreement with the US (AFR 51/004/2003), 8 mei 2003
- Open letter to the President of Sierra Leone urging rejection of the impunity agreement with the United States of America on the International Criminal Court (IOR 40/011/2003), 8 mei 2003
- Sierra Leone, First indictments before the Special Court for Sierra Leone (AFR 51/001/2003), 2 april 2003
- Liberia: Civilians face human rights abuses at home and across borders (AFR 34/020/2002), 1 oktober 2002
- The death penalty; death sentences and executions in 2002

BBC News (newsvote.bbc.co.uk)

- Country profile, Sierra Leone, 6 maart 2003
- Timeline: Sierra Leone, 5 maart 2003

Central Intelligence Agency (www.odci.gov/cia/publications/factbook)

- The World Factbook 2002: Sierra Leone, updated 19 maart 2003

Committee to Protect Journalists (www.cpj.org)

- Attacks on the Press in 2002: Sierra Leone
- News Alert Sierra Leone: Prominent Sierra Leonean journalist released, 11 maart 2003

Economist Intelligence Unit (www.eiu.com)

- Sierra Leone Country Profile 2002
- Sierra Leone Country Reports, september 2002 tot en met juni 2003

Human Rights Watch (www.hrw.org)

- World Report Sierra Leone, 2003
- The regional crisis and human rights abuses in West Africa, 20 juni 2003
- Sierra Leone indictments welcomed, 11 maart 2003
- Sierra Leone: Sexual violence widespread in war, 16 januari 2003
- “We’ll kill you if you cry”; sexual violence in the Sierra Leone conflict, januari 2003

International Crisis Group (www.crisisweb.org)

- Sierra Leone after elections: politics as usual?, 12 juli 2002

Sierra Leone's Truth and Reconciliation Commission: a fresh start?, 20 december 2002

Ministerie van Buitenlandse Zaken (www.minbuza.nl)

Algemeen ambtsbericht Sierra Leone (DPV/AM-754474), 8 juli 2002

Algemeen ambtsbericht Sierra Leone (DPV/AM-739404/02), 28 september 2001

Norwegian Refugee Council (www.idpproject.org)

Profile of internal displacement: Sierra Leone, 3 april 2003

OCHA (www.reliefweb.int/ocha_ol)

Sierra Leone: Humanitarian Situation Report, May 2003, 31 mei 2003

Sierra Leone: Humanitarian Situation Report, Mar-Apr 2003, 30 april 2003

Persberichten

onder andere AFP, ANP, Reuters, the Guardian (www.guardian.co.uk), IRIN (www.irinnews.org)

Sierra Leone Special Court (www.sc-sl.org)

Press releases

UK Foreign and Commonwealth Office (www.fco.gov.uk)

Sierra Leone Country Profile, update 16 oktober 2002

UK Immigration and Nationality Directorate (www.ind.homeoffice.gov.uk)

Sierra Leone Assessment, oktober 2002

UNAMSIL (www.un.org/depts/dpko/missions/unamsil)

Progress Report of proxy indicators in the area of restoration of state authority and recovery, 16 april 2003

UNDP (hdr.undp.org/reports/global/2002)

Human Development Report 2002: Human Development Index

UNHCHR (www.unhchr.org)

Situation of human rights in Sierra Leone (resolutie 2003/80), 25 april 2003

Situation of human rights in Sierra Leone (for UN Commission on Human Rights) (E/CN.4/2003/35), 26 februari 2003

UNHCR (www.unhcr.ch)

Asylum applications lodged in industrialised countries: levels and trends, 2000-2002, maart 2003

Global Report 2002: Sierra Leone
Global Appeals 2003: Sierra Leone, december 2002
Sierra Leone: Country of Origin Information, 13 november 2002
News

UNICEF (www.unicef.org)

Sierra Leone Donor Update, 12 juni 2003
Sierra Leone Donor Update, 20 september 2002

UN Security Council (UNSC) (www.un.org)

Eighteenth report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2003/663), 23 juni 2003
Seventeenth Report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S2003/321), 17 maart 2003
Sixteenth Report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S/2002/1417), 24 december 2002
Fifteenth Report of the Secretary-General on the UN Mission in Sierra Leone (S2002/987), 5 september 2002

USAID (www.usaid.gov)

Mano River Countries – Complex Emergency Report #2, 15 mei 2003

US Committee for Refugees (www.refugees.org)

Sierra Leone World Refugee Survey 2003, mei 2003.

US Department of State (www.state.gov)

Sierra Leone Country Report on Human Rights Practices 2002, 31 maart 2003
Sierra Leone International Religious Freedom Report 2002, 7 oktober 2002

7 **Bijlage 1: Standpunt UNHCR**

Per brief van 23 juni 2003 laat UNHCR weten dat het standpunt, zoals beschreven in het UNHCR rapport 'Sierra Leone: Country of Origin Information' van november 2002 nog steeds geldig is. Hieronder volgen de relevante delen uit het rapport met betrekking tot het bevorderen van vrijwillige terugkeer.

Promotion of voluntary repatriation

40. UNHCR regional repatriation cell meeting, involving key participants from the sub-region have been held regularly since the beginning of 2000 to review prospects and make arrangements for voluntary repatriation.

41. The criteria for promoting voluntary repatriation, as set out in the Sierra Leone voluntary repatriation and reintegration operation plan, are that the following preconditions should be met throughout Sierra Leone:

- Complete absence of hostilities;
- Completion of disarmament and demobilisation and ongoing reintegration;
- Law and order maintenance by the police;
- Security maintenance by UNAMSIL and/or Sierra Leone Army;
- Unhindered and safe access of humanitarian workers;
- Presence of the district and local administration established;
- Sizeable facilitated and spontaneous returnee and IDP movements to areas of origin; and
- Stability after free and fair elections.

(42. Analysis of criteria for promotion of voluntary returns)

Starting promoted voluntary repatriation

43. In view of substantial progress in meeting the criteria for promoted repatriation, the most recent regional meeting of UNHCR Representatives during 26-27 September 2002 highlighted the importance of proceeding as soon as possible to the promotion phase. However, it was recognised that a number of crucial accomplishments were necessary to lay the foundations for promoted voluntary repatriation in safety and dignity. This includes accelerating key reintegration activities in devastated main areas of return, in order to ensure that basic services are available so as to increase absorption capacity and avoid larger influxes of returnees leading to a humanitarian crisis. Funding is urgently needed

for such activities. In the meantime, UNHCR is making preparations for the promotional phase (e.g. formal agreements, opening up of land border entry points in the east, reintegration efforts as permitted by funding restraints, enhanced mass information). It is envisaged that larger movements under the promoted voluntary repatriation phase will be feasible in January 2003. This will also give time for refugees in sub-regional asylum countries to complete their harvests in late 2002.

Return of rejected asylum seekers

44. A number of European and North American countries have requested UNHCR's advice on proposals to return rejected asylum seekers and end temporary immigration status for Sierra Leoneans on humanitarian grounds based on generalised risk. A regional repatriation meeting of 17-18 September 2002 supported BO Freetown's position as previously communicated that it would be appropriate for return of rejected asylum seekers to start only during the promotion stage of voluntary repatriation rather than the facilitation state.

45. As it is assumed that all rejected asylum seekers will have undergone individual status determination, the main concerns about return are currently based on lack of humanitarian infrastructure in main areas of origin/return rather than generalised security risks.

46. In view of immediate plans to move to promoted repatriation, return of rejected asylum seekers could commence in 2003. BO Freetown recommends that such returns could take place in phases, with priority for return being given to those originating from the Western Areas and other parts of the country where adequate humanitarian infrastructure exists. Those originating from Kailahun and Kono districts, where the level of destruction is highest, could be returned at a later stage (e.g. six months later), in order to avoid the possibility of a humanitarian crisis caused by large-scale returns to areas lacking infrastructure and basis services. It is also recommended that a means be found to avoid all asylum countries returning Sierra Leoneans at the same time in the early stages of the promoted voluntary repatriation operation. For example, while we are aware that some European countries are planning to start return of rejected asylum seekers in January 2003, other Asylum states may be persuaded to start implementation of these policies around June, so that gradual progression of UNHCR's promotion of voluntary repatriation operation.

47. In view of what appears to be a significant amount of fraud by asylum seekers claiming to be Sierra Leoneans (among whom are other nationals such as Nigerians), care is needed to verify nationality before return to Sierra Leone.

48. We would recommend that European, North American etc. asylum countries be encouraged to provide a return assistance package to returning rejected asylum seekers, both to try encourage voluntary return and to avoid these individuals looking for material assistance to Sierra Leone government and UNHCR, in view of constraints on our humanitarian operations.

49. BO Freetown would appreciate being informed of return movements of rejected asylum seekers. They will be included in UNHCR returnee monitoring, but no other assistance is currently envisaged, especially if they will be receiving return assistance packages from asylum countries.